

הישיבה המאתיים-ושבעים של הכנסת הראשונה

יום שלישי, כ"ט סיון תשי"א (3 יולי 1951)

ירושלים, בנין הכנסת, שעה 16.20

א. שאילתות ותשובות

בכפרי-העבודה ובמושבי העולים, משלמת הקרן הקיימת החל מ-1 במאי שנה זו 1.700 ל"י ליום עבודה.

2. עבודת לילה במאפיות

חברי-הכנסת א. פרמינגר שאל את שרת-העבודה ביום ט"ו בסיון תשי"א (19 ביוני 1951):

האם ידוע לשרת-העבודה, כי למרות האיסור המפורש רש בחוק לאיסור אפיית לילה, תשי"א—1951, ממשיכים במאפיות רבות לעבוד בלילה?

מחוגי ועד פועלי האפייה, תל-אביב, מוסרים כי למשל במאפיות "קמ"א", "קדימה", "פרציק", "אחים לוי" עובדים בלילות וכי מאפיות רבות מקדימות להתחיל בעבודתן.

ברצוני לשאול איפוא את שרת-העבודה, אילו צע-דים היא נוקטת כדי להבטיח את קיום החוק לאיסור אפיית לילה, הלכה למעשה?

שרת-העבודה ג. מאירסון:

עבודות ההכנה המוקדמות להפעלת חוק לאיסור אפיית לילה, תשי"א—1951, הוכיחו שבכמה מקרים יהיה הכרח להתייחס, כמובן במסגרת החוק, את האפייה בלילה כדי לספק את צרכי האוכלוסיה ובמקרים בוודים גם את הצבא. אולם ההיתרים ניתנו אך ורק לאחר שהבקשה וחיוניותה נבדקו במקום על-ידי מפקחי מחלקת הפיקוח על העבודות ונמצאה צודקת, וכשהמפקח על האפייה (של משרד-החקלאות) אישר את דברי המבקש וההכרח שב-דבר. כל ההיתרים שניתנו סויגו להספקת לחם בלבד, והארון שביניהם היה לשלושה חודשים בלבד. להשלמת התמונה אציין, שעד כה ניתנו בסך-הכל 24 היתרים, שמהם נותרו בתקופת ביום 1 ביולי 1951 — 7, מרביתם בקשר עם הספקה למעבדות, מקצתם לצרכי צבא.

קרוב לוודאי שעוד ישנם עבריינים על החוק, אולם לא כל העובדים באפיית לילה הם עבריינים; שכן אם כי החוק אוסר את האפייה בלילה — הרי עיון קל בו יוכיח שבליקוט מסוימים ובמקרים מיוחדים מותר לא-פות, כמו שמותר בהתאם להיתר שניתן במסגרת החוק, כפי שהסברתי.

נוקטים וננקוט צעדים להשלמת החוק, מאז היכנסו לתקפו ביום 1 באפריל 1951, הולכים ונערכים ביקורי לילה באופן שיטתי. מספר הביקורים בלילות בכל רחבי הארץ מסתכם ליותר מ-540. לרוב ענינם נשלחו מכתבי התראה לחיקוק המצב, ומספר סרבנים עומדים להיתבע לדין, חלק מהצעותינו לתביעות לדין הוגשו לפרקליט וחלק עוד נמצא בשלב הכנה.

ואשר למאפיות "קדימה", "קמ"א", ו"פרציק": מא-פיות אלה בוקרו ונבדקו בסוף חודש מאי שנה זו, נמצאו ליקויים ונשלחו מכתבי התראה לשינוי המצב. בביקורי

היור"י שפרינצק:

אני מתכבד לפתוח את הישיבה המאתיים-ושבעים של הכנסת הראשונה.

נשמע תחילה שאילתות ותשובות.

1. שיעור השכר בעבודת ייעור

חברי-הכנסת ז. גלוסקא שאל את שרת-העבודה ביום כ"ח באייר תשי"א (3 ביוני 1951):

ביום י"ט אדר ב' תשי"א — 27.3.51, הובאה עליידי הצעה לסדר-היום בדבר שכר-העבודה המשתלם לעולה התימני העובד קשה בסיקול ובייעור, בהרי יהודה וה-גליל ובמקומות שונים בארץ.

אחרי שקראתי את הצעתי מעל במת הכנסת, ואחרי דרישתי שיושם קץ להבדל בין פועל חקלאי למשנהו, קמה שרת-העבודה מעל הבמה ובתשובה לדברי הודיעה חגיגית, שהנהלת קק"ל דנה בשאלה והוחלט לשלם לעובדים התימנים בעבודות הג"ל אותו שכר-עבודה הניתן לכל פועל חקלאי בארץ.

התואיל נא שרת-העבודה לענות לי:

(א) האם ידוע לה כי עד היום מקבלים הפועלים התימנים העובדים בעבודות הג"ל את השכר הקודם בסך 1.400 ל"י, ושאושרי ניכויי מסים שונים נשאר להם 1.150 — 1.250 ל"י? היכן הבטחת שרת-העבודה שנמ-סרה חגיגית מעל במת הכנסת?

(ב) בהיותי במעברת בית-שאן סיפר לי המדריך של-כס, שגם לפועלי המעברה הג"ל אין משלמים שכר-עבודה כלפועל חקלאי; ואם-כן, איך ייתכן שמשרד-העבודה הממשלתי ינצל את הפועלים אשר זה עתה באו מתמן? וכיצד יכולה שרת-העבודה לדרוש מקק"ל לשלם לפועלים שכר-עבודה כשכר הפועלים החקלאיים, בעוד שמשרדה עצמו אינו עושה כן? הייתכן כדבר הזה?

שרת-העבודה ג. מאירסון:

בתשובה לשאלותיך בענין שכר-העבודה לעובדים תימנים, הנני להודיעך כדלהלן:

כידוע, מבוצעות עבודות ייעור ברחבי הארץ לרגל צרכי התעסוקה, ועסוקים בעבודה זו אנשים מכל העדות ומכל העליות, ואין לייחד את עבודות הייעור לעדה התימנית בלבד.

לשאלתך, למה אין משלמים שכר עובד חקלאי לפועל עלי המעברה בבית-שאן, העובדים בייעור — הרי עבר-דת הייעור רחוקה מלהיות ענף חקלאי, והיא נושאת אופי של עבודת "דחק", ומשום כך היה השכר הקודם בעבודות הייעור 1.700 ל"י ליום, ומיד 15 באפריל שנה זו הועלה השכר ל-1.850 ל"י ליום.

גם בעבודות הייעור של הקרן הקיימת לישראל

ישיבה ר"ע, כ"ט סיון תשי"א (3 יולי 1951)

— שאלחות ותשובות (מאירסון) ; עניני סדרהיום שפרינצק, (מזור) ; הודעת יושב־ראש הוועדה לעניני חוץ ובטחון (שפרינצק, ארגוב, בן־אהרן) —

עד כה הוגשו לפרקליטות 3 הצעות לתביעה לדין, ובין מחצית מתריסר ההצעות, הנמצאות עדיין בשלב הכנה, נמצאת הצעה לתבוע לדין את זו האחרונה. מכינים עתה דיון־חשבון רבע־שנתי על פעולת המשדך בשטח הפעלת החוק הנידון.

ב. עניני סדרהיום

ביאה את מסקנותיה לוועדת־הכנסת, שאישרה אותן. ענין זה צריך היה לבוא לפני מליאת הכנסת. מדוע, איפוא, לא הובא עד היום ? האם רוצים להעביר ענין זה לכנסת השניה ?

היו"ר י. שפרינצק :

דומני שעל שאלה זו צריך להשיב יושב־ראש ועדת הכנסת, אך הוא איננו כרגע באולם. עד גמר ישיבות הכנסת, בוודאי תהיה לנו הזדמנות לשמוע את תשובתו.

ג. הודעת יושב־ראש הוועדה לעניני חוץ ובטחון

פומבי בשאלות אלו. אסתפק רק בקביעה נחרצת של העובדה, כי הסיפור שסיפר חבר־הכנסת בנטוב כאן לפני הכנסת — והביאו באמצעות הכנסת לפני הציבור בישראל — היה סיפור כוזב בתכלית. אם מישוהו ירצה לברר את הדבר וידרוש כי אמת את הקביעה שלי, אהיה מוכן לעשות זאת במוסד המתאים."

לדברים אלה באה הודעה נגדית של חבר־הכנסת בנטוב ביום כ"ט באייר תשי"א, 4 ביולי 1951. אצטט :

"אשמה זו על דברי כזב, אינה משאירה לי, לצערי, כל ברירה אחרת, אלא לענות באותה לשון, שהכחשתו של שר־החוץ היא כוזבת בתכלית. עדים לכך עשרות מפקדים גבוהים ופקידים במשרד־הבטחון, ועדים לכך, ציר ישראל בצ"ח ועוזריו. הם יודעים מה האמת וכיצד לקבל את הכחשתו של שר־החוץ."

תשובת שר־החוץ לדברים אלה היתה, שהוא מוכן, אם יש רצון לכך, שכל הענין יתברר במוסד המתאים.

בהתאם לכך ביררה ועדת־החוץ־והבטחון את הענין בשתי ישיבות בהשתתפותם של חבר־הכנסת בנטוב, שר־ החוץ מר משה שרת וציר ישראל בצ"ח ולובקיה בזמנה, מר אהוד אבריאלי, וכמו כן מנהל משרד־הבטחון, מר פנחס ספיר.

לאחר שהוועדה שמעה השכרה מפורטת על כל הענין ועל המשאומתן שנמשך שנה וחצי לרכישת הנשק ה"גל, והובאו לפניו פרטי דברים ותאריכים של פרשה זו, קובעת ועדת־החוץ־והבטחון שלהאשמתו של חבר־הכנסת בנטוב אין כל יסוד.

יצחק בן־אהרן (מ"ם) :

בוועדה הוסכם שתינתן רשות להודעות. לפחות שתי סיעות הודיעו על רצונן למסור הודעה.

מאיר ארגוב (יו"ר הוועדה לעניני חוץ ובטחון) :

הוועדה לא החליטה על כך, אבל שתי סיעות — סיעת מ"ם וסיעת חרות — ימסרו הודעה.

ביקורת נוספים שנערכו בסוף החודש שעבר באותם המקומות, לא נמצאו עבירות על הוראות החוק.

המאפיה של "האחים לוי" זהה עם המאפיה ששמה "בן־טובים את לוויית". מאפיה זו בוקרה בסוף החודש שעבר ונתגלו ליקויים מסויימים.

היו"ר י. שפרינצק :

אנו עוברים לסדרהיום. נדון עכשיו בסעיף ח' — "חוק חופשה שנתית, תשי"א—1951".

אליהו מזור (החזית הדתית המאוחדת) :

רצוני לשאול את יושב־ראש הכנסת ; זה למעלה משלושה חודשים שיושב־ראש הכנסת הביא לפני ועדת הכנסת תלונה נגד חבר־הכנסת הלל קוק על התנהגותו במליאת הכנסת כלפי יושב־ראש הכנסת. ועדת־הכנסת בחרה בוועדת־משנה, וועדה זו סיימה את עבודתה וה-

היו"ר י. שפרינצק :

רשות־הזיכור ליושב־ראש ועדת־החוץ־והבטחון להר דעה.

מאיר ארגוב (יו"ר הוועדה לעניני חוץ ובטחון) :

כנסת נכבדה. הריני מתכבד להביא לפניכם בשם הוועדה לעניני חוץ ובטחון את ההודעה הבאה : ביום כ"ג באייר תשי"א, 29 במאי 1951, בזמן הוויכוח על החלטת מועצת־הבטחון בענין ייבוש החולה, אמר בין השאר חבר־ הכנסת מרדכי בנטוב :

"ויש עוד עובדה אחת שאני רוצה לעמוד עליה ורצוני שתהא ידועה לבית. לפני שנה היתה כאן משלחת מאחת הארצות האלה במזרח, אשר הביאה דוגמות נשק חדש שהוצע למכירה, והיתה התלהבות גדולה מהנשק בין המומחים הצבאיים שלנו, והוכנו הזמנות גדולות ; אך אחר־כך חיסלה הדיפלומאטיה שלנו את כל הענין הזה, כיון שהיא קיוותה שתקבל נשק טוב יותר וזול יותר ממקור מערבי."

להאשמה זו שהדיפלומאטיה שלנו חיסלה אפשרות של השגת נשק וקניית כמות נשק מסויימת, באה הודעת שר־החוץ. אצטט :

"מדברי חבר־הכנסת בנטוב אעמוד רק על שלוש נקודות, ואעשה זאת בקצרה. הוא סיפר פה סיפור על איו הצעה חשובה מאד שהוצעה לנו להספקת מכשירים מסוג ידוע, ממקום ידוע ובשלב ידוע. הוא לא פירש דבריו, אבל ברור מה רצה לומר. אני, מתוך איוה חש־ בונות מדיניים פסולים, לדעתו דחינו את ההצעה. אני מרשה לעצמי להיות סבור, כי גם בתפקידי כשר־החוץ וגם כממלא־מקום שר־הבטחון, אני יודע את הפרשה הזאת. לא אומר כי אני יודע אותה קצת יותר טוב מחבר־ הכנסת בנטוב — מפני שאין זה אומר הרבה — אלא אני יודע אותה. אני גם יודע שאיני יכול להיכנס בבירור פומבי מעל כמה זו ביחס לפרשה הזאת. אילו עשיתי כן, היו הדברים יוצאים הפוכים לגמרי מכפי שהציגם חבר־ הכנסת בנטוב. אך איני יכול לאשר תקדים של בירור

— הודעת יושב־ראש הוועדה לעניני חוץ ובטחון (בן־אהרן, שרת, מאירסון, בגין, שפרינצק) —

שילים של הממשלה, מעשה שהנו תוצאת המדיניות הכללית שלה, הנוגדת את צרכי הבטחון והעצמאות של ישראל.

שר־החוץ מ. שרת:

מה שאתה אמרת הוא חרפה! מצח נחושה!

מנחם בגין (תנועת החרות):

כבוד היושב־ראש, אילו היה המדובר בריב בין איש מפא"י ובין איש מפ"ם, אני בוודאי שלא הייתי מתערב בו. אולם הענין שעליו מסר יושב־ראש ועדת־החוץ־הבטחון הודעה, איננו ענין לשני חברי־הכנסת שאחד מהם הוא שר־החוץ והשני חבר ועדת החוץ, איננו ענין לשתי סיעות בבית הזה ואף לא ענין שבין אופוזיציה וממשלה. הענין נוגע ליסודות פעולתנו המדינית ולעקרונות העבודה בכנסת. על כן, על דעת חברי בוועדה הריני מסתייג מן ההודעה שנמסרה עליידי מר ארגוב. ושני טעמים להסתייגותנו:

ראשית, אנחנו איננו סבורים כי ועדה יכולה ליהפך לבית־דין־כבוד הקובע מי אמר אמת ומי אמר לא־אמת. אין הדבר לא בסמכותה ולא מתפקידה של ועדת־החוץ־הבטחון. בכנסת הזאת אנחנו רגילים לשמוע דברים אשר אותם חושבים כי הם כולם אמת. בכנסת הזאת אנחנו רגילים לשמוע האשמות על אמירת אי־אמת. אף־על־פי כן, לא קרה עוד היום הזה מקרה אחד בו יוטל על ועדה זו או אחרת לקבוע מי אמר אמת ומי אמר את ההפך מן האמת.

אביא דוגמה שהיא חמורה מאד. באחד מנאומוי אמר ראש־הממשלה, כי כל מפלגות —

היור"ר. שפרינצק:

אין זו הודעה. אני מבקש לא לכרוך בענין עוד פרשה.

מנחם בגין (תנועת החרות):

אבקש לא להפסיק את הודעתי.

ראש־הממשלה אמר, שמפלגות האופוזיציה לא היו הירו את העם מפני הפלישה הערבית ולא הכינו אותו לקראת הפלישה הערבית. זו היתה האשמה חמורה ביותר שאפשר בכלל להשמיע — לא על חשבון בן־אדם אחד, אלא על חשבון ציבור של רבבות — ואילו הייתי מקבל את סגנונו של שר־החוץ שלנו, הייתי אומר שהדברים היו כוונבים בתכלית. אולם, מאחר שיש לי סגנון משלי, אומר שלדברים אלה לא היה שחר. אף־על־פי־כן, איש לא קרא את שר־הבטחון לוועדה לבירור ואיש לא הטיל על הוועדה לקבוע אם שר־הבטחון אמר אמת או אמר את ההפך מן האמת. כי אנו, הנפגעים מן ההודעה שלא היה לה שחר, שהיתה פוגעת ועולבת, חשבנו שאין זה מתפקידה של הוועדה להתערב בענין. הציבור ישפוט מי אמר את האמת; הוא זוכר את העובדות, והוא יסיק את מסקנותיו בכל מקרה ומקרה. ועל כן אנו קובעים שהנסיון של הרוב בוועדה להפוך אותה למכשיר למען אסכולה מסויימת, לטובת מפלגה מסויימת, הוא נסיון פסול מעיקרו, והיה המקרה אשר יהיה, והיה הנידונים אשר יהיו. ועל כן, בגלל סיבה עקרונית זו, מסרנו את הסתייגותנו.

הטעם השני הוא, שהוועדה, לדעתנו, לא ביררה את הענין עד תומו. רק סיעה אחת בוועדה הסתפקה בבירור שהתקיים. הענין הוא חמור, ואם רוצים לברר אותו, יש לברור עד תומו.

יצחק בן־אהרן (מפ"ם):

כנסת נכבדה. בקשר עם הודעת יושב־ראש ועדת־החוץ־הבטחון הננו מתכבדים למסור לבית את ההודעה הבאה:

בקשר לבירור שנתקיים בוועדת־החוץ־הבטחון מסביב להודעתו של חברנו מרדכי בנטוב בכנסת על הצעת הנשק לישראל מטעם ארץ מסויימת במזרח אירופה — הודעה שהוכחשה, כידוע, עליידי שר־החוץ — הננו באים להצהיר: (א) הבירור בוועדת־החוץ־הבטחון אישר את העובדות שהביא חברי־הכנסת בנטוב בדבר ביקורה של המשלחת הנוכרת בישראל, בדבר הצגתן של דוגמות הנשק, בדבר יחס החיובי של המומחים הצבאיים הישראליים לנשק זה ובדבר א־יהומנת הנשק הזה עליידי ממשלת ישראל.

שר־החוץ מ. שרת:

גם הדבר האחרון?

יצחק בן־אהרן (מפ"ם):

(ב) שר־החוץ טען להגנתו כי ההזמנות לא יצאו לפועל באשמת הצד השני, אך מתוך הבירור הוכח כי בעלי המשאומתן לא הגיעו להסכם ביחס לזמני מסירת הנשק וביחס לדרכי ההובלה.

(ג) כן הוכח כי למרות שמצד המדינה האמורה לא באה כל הודעה על סירובה — (ש ר ת - ה ע ב ו ד ה ג. מ א י ר ס א נ ק ר א ה ק ר י א ת - ב י נ י י מ.) — אולי אפשר למסור הודעה מבלי להיות מופיע אפילו על־ידי חברי־הממשלה? שולחן הממשלה עוד איננו מחוסן בענין זה; גם אתם חייבים לשמוע הודעה.

שרת־העבודה ג. מאירסון:

איזו הודעה?

יצחק בן־אהרן (מפ"ם):

הודעה הנמסרת על אחריותי, ולא על אחריותך. הודעה באה רק על אחריות המוסר אותה. אני משחרר את שרתי־העבודה מכל אחריות להודעתי.

(ג) כן הוכח כי למרות שמצד המדינה האמורה לא באה כל הודעה על סירובה למכור את הנשק המוצע או על הפסקת המשאומתן, נותק המשאומתן מצד ממשלת ישראל מתוך טענה כי המשאומתן הזה נמשך יותר משנה ללא תוצאות ממשיות. ואילו לגבי נסיונות המשאומתן עם ארצות המערב, לא הספיקו שנים אחדות של סירובים לצנן את מוצאה של הממשלה. שהמשיכה להידפק על דלתותיהם.

(ד) החלטת ועדת־החוץ־הבטחון שנמסרה כאן יש־נתקבלה בקולות מפא"י ובא־כוח הפרוגרסיביים בלבד, היא נסיון לטשטש את העובדות עליידי החלטת רוב חד־מפלגתי בוועדה. אשר תמך בעמדת הממשלה מתוך שייקוליו הפוליטיים מבלי שיבדוק את העובדות על בוריין. הצענו בוועדה להרכיב ועדת־חקירה פנימית של ועדת־החוץ־הבטחון אשר תבדוק את המסמכים הנוגעים בדבר ותחקור את כל הפקידים המערובים במשאומתן הזה, אך הרוב דחה את הצעתנו ומוצא לאפשרי להחליט על אמיתותן או א־אמיתותן של העובדות, על יסוד עדות הנאשמים בלבד ומבלי לנסות אפילו לבררן בדרך מוס־מכת.

על כן רוחים אנו נמרצות את החלטת הוועדה כה־לטה המטעה את הציבור ומחפה על אחד ממעשיה המכ־

ישיבה ר"ע, כ"ט סיון תשי"א (3 יולי 1951)

— הודעת יושב-ראש הוועדה לעניני חוץ ובטחון (בגין, שפרינצק, שרת); חוק חופשה שנתי (שפרינצק, גוברין) —

שמענו את הודעת הוועדה. אנו רגילים לשמוע בכנסת הודעות בשם רוב הוועדה. שמענו גם הסתייגויות. על הנוסח של רוב הוועדה אינני חושב לנכון להתעכב, וההסתייגויות אינן משנות את העובדה שהוועדה הביאה את מסקנותיה. הודעת רוב הוועדה היא ההודעה הקובעת לגבי הכנסת.

רשות-הדיבור לשר-החוץ מר שרת.

שר-החוץ מ. שרת:

אני סולד בצורך להגיב על הודעתו של חבר-הכנסת בן-איהרן מפאת ישרה המדיני ואיכותה המוסרית של הודעתו. אולם, כדי שלא תתפרש שתיקתי כהודאה, אני חייב להעיר כי הוא הוסיף חסא משלו על פשעו של חבר-הכנסת בנטוב, ובמידה שהסתמך כאן על הסברותיו בוועדת-החוץ-ובבטחון בענין זה, הוא סילף לחלוטין את תכנון ואת הרושם שהן עשו על חברי הוועדה.

ד. חוק חופשה שנתי, תשי"א—(1951)

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

גם על העובדים בחקלאות. כיון שהיינו סבורים, שבענין סוציאלי זה, ענין החופשה, אין להפלות לרעה את העובדים בחקלאות.

סעיף שני, שחל בו שינוי ועלי להצביע עליו, הוא הנהלת הקרן או הקרנות. הוועדה היתה סבורה, חוץ מחבר אחד מסתייג, שיש לקיים את הנוהג, והוא, שהנהלת קרן או הקרנות היא בידי העובדים, היינו, הנהגים מן הקרן.

הוועדה מצאה לטוב להרחיב את המסגרת של סעיף 37, והטלנו על שר-העבודה להתייעץ עם ארגון-העובדים הגדול ביותר במדינה, היינו, ההסתדרות הכללית, ועם ארגוני המעבידים הרפרונטאטיביים במדינה, בעוד כמה ענינים שהצעת החוק לא כללה אותם, כגון עיבוד תקנון לדוגמה וכו'. נציגי משרד-העבודה, שהשתתפו אתנו בשיבות, לא עוררו ולא ערערו על הרחבת מסגרתו של סעיף 37.

בהסתייגויות המונחות לפניכם תמצאו הסתייגות של חבר-הכנסת אונג. המדובר הוא בשאלת החגים. כזכור עמכם היינו צריכים לצרף לחוק את החגים שבהם יהיו פועלים חפשים מן העבודה, הכל לפי הכללים שנקבעו בענין זה לגבי יום המנוחה. אולם הוועדה לא מצאה לאפשר, מבחינת ניסוחו ומהותו של חוק החופשה, לצרף את ענין החגים. לכן הסכימה הממשלה להניח על שולחן חנה של הכנסת הצעת-חוק מיוחדת, כתוספת לחוק של שעות העבודה והמנוחה, והוסכם בוועדה עם חבר-הכנסת אונג, שהסתייגותו בטלה.

עלי להוסיף ולומר, שלאחר שהכנסת תאשר את החוק, תתן בכך גם אישור לאמנה של ארגון-העבודה הבינלאומי בדבר חופשה שנתי משנת 1936.

אם תעיינו בהצעת החוק שהוועדה מביאה לפניכם, תיווכחו לדעת שהחלטנו שהחוק יכנס לתקפו ביום א' בתשרי תשי"ב (1 באוקטובר 1951), ידענו שעליידי

עליידי מה שאמרתי לא רציתי לומר, כי שר-החוץ לא הביא ידיעות חשובות, עובדות חשובות, ואפילו לוח של תאריכים ומסמכים. נכון הוא שאם על מר בנטוב הטל התפקיד להוכיח ששר-החוץ נתן פקודה מסוימת בעבר להפסיק משאומתן מסויים, עדיין ההוכחות הללו לא ניתנו. זוהי דעתנו. אולם, אם עדיין לא ניתנו הוכחות אין פירוש הדבר שאי-אפשר לתייגן. יש לתת אפי שרות לברר את הענין עד תומו. כל בית-דין שהיה פוסק לרעת הנאשם, שאין עוד לשמוע הוכחות, היינו רואים אותו כבית-דין המעוות את דין-הצדק. אנו קובעים שהברור לא היה סופי וההחלטה שנתקבלה — נתקבלה לפני שהענין ברור עד תומו.

בגלל שני הטעמים האלה, אנו, חברי-הכנסת מירדור ואני, מתכבדים להודיע לכנסת שהננו מסתייגים לחלוטין מן ההודעה שנמסרה בשם הרוב בוועדה.

היו"ר י. שפרינצק:

אני רוצה לבקש מחברי-הכנסת לא להשתמש במונח "הכנסת הזאת". יש לומר הכנסת.

היו"ר י. שפרינצק:

נעבור לסעיף ו' של סדר-היום — חוק החופשה השנתית.

רשות-הדיבור ליושב-ראש ועדת-העבודה.

עקיבא גוברין (יו"ר ועדת-העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי-הכנסת הנכבדים. טרם הביא לפניכם את הצעת חוק החופשה השנתית, אני מוצא לנכון, בשם ועדת-העבודה, להביע את צערי העמוק על מקרה האסון החמור שקרה היום במחצבת צובא, אסון עבודה בו נספו מספר עובדים ונפצעו קשה מספר עובדים. והנני להביע בשמכם את תנחומי למשפחות הנספים, ולנפצעים מאחלים אנו שיחלימו במהרה.

עם קבלת הידיעה חשנו למקום, חברי-הכנסת ד. הכהן, מ. רצון ואני. הפרטים השונים שאספנו במקום כשהאנשים היו מוועזעים עדיין מן האסון, נמסרו כמובן למוסדות המוסמכים. אני מניח שמשרד-העבודה ירכיב ועדת-חקי"ר שתחקור את המקרה המעצב הזה ותציע הצעות כיצד למנוע הישנות מקרי-אסון מסוג זה.

אני עובר להצעת-החוק.

הצעת החוק שלפניכם, בה עשתה ועדת-העבודה בכמה משיבותיה, לא שינתה כמעט מסעפי-האב שבהצעת החוק. למשל, בוויכוח שהתעורר בכנסת אם להדריג את החופש אם לאו, קבעה הוועדה פה אחד, שיש להשאיר את הצעת-החוק כפי שהובאה לפני הכנסת. כן סמכנו את ידינו על קרן החופשה וכו'.

אולם הוועדה שינתה כמה מסעפי-תולדות, ועלי להסב את תשומת-לב הבית לשלושה מהם.

בהצעת החוק נאמר, שלגבי עובדים שכירים בחק"לאות, שקרן החופשה תשא בדמי חופשתם, תהא החופ"שה מודרגת. הוועדה קבעה שארבעת האחרונים המשתלמים בעד עובדים זמניים, החלים על כל סוגי העובדים, יחולו

(* "דברי הכנסת", חוב' כ"ט (מושב שלישי).)

להוכיח את העובדה שגם הנאצים אימצו חג זה לעצמם. ואילו היטלר היה מנצח במלחמה היה הופך להיות הפטרון של ה-1 במאי בעולם, ואז היה חג זה נחוג בלי יהודים. חברי הוועדה אמרו כי ציון חג זה נחוץ לשם חישובים ממשיים ביחס לחופשות שנתיות בהתאם לחוק זה. סעיף 4 (ב) (2) נותן אפשרות רחבה מאד להכליל את האחד במאי בגדר ימי החג לגבי האנשים הדורשים זאת ושומרים על החג, בלי שייזכר הדבר בגוף החוק. סעיף 4 (ב) (2) אומר: "יום המנוחה השבועית או חג שאין עובדים בהם, אם על פי חוק ואם על פי הסכם או נוהג". אם המדובר על נוהג, הרי כל חוגגי האחד במאי יוכלו לחשב יום זה כיום מנוחה, "על פי הסכם או נוהג", וזה היה מבטיח שחשבון רציפות ימי העבודה יישמר. דבר זה היה מחייב גם את נותני העבודה שלא לחשב יום זה בין ימי החופשה, ולא היה כל צורך ואין כל מקום להכניס את הדבר, כפי שכבר אמרתי, בדלת האחורית, ביחוד כשאין זה ענין משותף לכל. זוהי עובדה — מצערת או משמחת — אבל עובדה היא שחג זה אינו משותף לכל, ואי אפשר לקבעו ולהקנות לו מעמד מיוחד בתוך חוק המחייב את כולנו.

מאחר שדבר זה הוא למעשה תקדים ראשון, אני מציע לכנסת למחוק את המלים "וכן האחד במאי" ולהסיר הפק בתוכן הסעיף כפי שהוא.

עקיבא גוברין (יו"ר ועדת העבודה):

כנסת נכבדה. בוועדה יושבים כמה וכמה חברים שאינם חוגגים את האחד במאי, אבל כל חברי הוועדה, חוץ מחברי הכנסת לנקין, סמכו את ידיהם על סעיף זה. העובדה שבמדינה טמאה, בגרמניה, ניסו לטמא את החג עדיין אינה אומרת שהחג נפגם. משונה הוא שחברי הכנסת לנקין דואג כביכול לחג ושואל למקומו המכובד במערכת החוקים, ומאידך, ברצונו, למעשה, להעניש פועי לים יהודים, והם רכבות, החוגגים את חג האחד במאי.

המדובר כאן הוא בקביעת ימי העבודה רצופים לגבי זכות העובד לקבלת חופשה. החוק קובע שחגים לא יפגי עז בחשבון ימי-עבודה רצופים, וחוק זה, שהוא חוק לפועלים, קבע במפורש שחגים של רכבות פועלים, החוגגים את האחד במאי, אינו פוגע ברציפות ימי העבודה, כלומר, העובדים לא ייענשו על קיימם את החג הזה. חברי הכנסת לנקין מציע להעניש פועלים על כך. הוועדה התנגדה לכך, וכפי שאמרתי יושבים בין חברי הוועדה כמה וכמה חברים שאינם חוגגים את האחד במאי.

אני יודע מה דעתה של סיעת חרות — שחברי הכנסת לנקין נמנה עמה — על תנועת הפועלים המאורגנת בארץ, ומה דעתה על חג הפועלים; אולם, נדמה לי שיש גבול להבלת חוסר טעם. אין לפגוע בחגים של רכבות פועלים. הוועדה כולה החליטה לדחות את הצעת חברי הכנסת לנקין, ואני פונה לכנסת, שתסמוך את ידיה על הצעת הוועדה.

היו"ר י. בורג:

שמענו את תשובת יושב-ראש הוועדה ואנו מעמידים להצבעה את ההסתייגות של חברי הכנסת לנקין לסעיף 4 (ב) (2).

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת א. לנקין לסעיף 4 (ב) (2)

לא נתקבל.

קביעת תאריך זה, שהממשלה הניחה בדינו, אנו מטילים מעמסה ארגונית רצינית מאד על משרד-העבודה, ואנו מביעים את תקוותנו שמשרד-העבודה לא יחסוך עמל מעצמו כדי לעמוד בסעיף הזה שקיבלנו.

סבורני שאני רשאי לומר בשם כל הבית, שעם מתן אישור לחוק עליידי הכנסת יוכלו רבבות עובדים במדינת-ישראל לקיים את מנוחתם ואת חופשתם, ועל ידי כך תבטיח כנסת ישראל מנוחה ליגע ומרגוע לעמל.

אדוני היושב-ראש, ההסתייגות הראשונה היא אפוא של חבר הוועדה מר לנקין.

היו"ר י. בורג:

הואיל וההסתייגות הראשונה, של חברי הכנסת לנקין, היא לסעיף 4, והואיל וחברי הכנסת אונא אינו מביא את ההסתייגות לסעיף 2, אני מעמיד למנין את שלושה הסעיפים הראשונים, שלגביהם אין כל הסתייגות.

הצבעה

הסעיפים 1, 2, 3 של חוק חופשה שנתי, תשי"א — 1951, בנוסח הוועדה, נתקבלו פה אחד.

אליהו לנקין (תנועת החרות):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ההסתייגות נוגעת לסעיף שאין לו שייכות ישירה לתכנון של החוק. החוק בכללו התקבל על דעתי והשתדלתי לשתף פעולה עם הוועדה על מנת לסיים את הדיון בו ולהביאו לאישור הכנסת.

ההסתייגות מתייחסת לסעיף 4 (ב) (2) שבו נאמר: "יום המנוחה השבועית או חג שאין עובדים בהם, אם על פי חוק ואם על פי הסכם או נוהג, וכן האחד במאי".

מדובר כאן על חישוב ימי המנוחה בקשר לרציפות ימי החופשה. בין השאר הוכנס בסעיף זה האחד במאי, ואני מציע למחוק תאריך זה. זהו למעשה החוק הראשון שבו מופיע תאריך זה בצורה רשמית ועל-ידי כך ניתן לו גם סטאטוס מסוים. אין בכונתי לפגוע ברגשות אלה אשר מכבדים חג זה, ברצוני רק להעיר כי אותם האנשים, חסידי האחד במאי, אשר רצו לקבוע יום זה כתאריך חשוב בחוקים שלנו, היתה להם הזדמנות הרבה יותר מוכובדת לקבוע זאת — במקודת סדרי השלטון והמשפט, בתוספת מס 6, תש"ח — 1948, הדנה בימי המנוחה, כאשר מועצת-המדינה הזמנית קבעה את ימי המנוחה. וכך נאמר באותו סעיף: "שבת ומועדי ישראל, שני ימי ראש השנה, יום הכיפורים, ראשון ושבועי עזרת של סוכות ואחד ושבועי של פסח וחג השבועות הם ימי המנוחה הקבועים במדינת-ישראל". רצוני לשאול את חסידי האחד במאי, מדוע לא הציעו או להוסיף גם יום זה לחוק אשר קבע בפירוש את ימי המנוחה הקבועים במדינת-ישראל. לשם מה נחוץ היה להכניס את ההכרה החוקית בחג זה דרך הדלת האחורית, בשטח ובענין שאינו נוגע כלל לחג וברוך שאינה לכבודו של חג זה.

אני רוצה להיכנס כאן לבירור מהותו של חג זה; ברצוני רק לומר כי עד היום לא ברורה לי ההגדרה המ' אחת את כל אותם האנשים החוגגים אותו. כאשר קראתי את נאומי נציגי ברית-המועצות המכבדים ומעריכים את חג האחד במאי, וכאשר קראתי את נאומי של שר בישר-אל על החג הזה, לא מצאתי כל קשר וגשר בהגדרות וב-הערכות על אותו תאריך. ושוב, במלוא ההסתייגות ובלי רצון לפגוע ברגשות האנשים המכבדים חג זה, ברצוני

ישיבה ר"ע, כ"ט סיון תשי"א (3 יולי 1951)
— חוק חופשה שנתית (בורג, רצון, מאירסון, רובין) —

דיבורו ; ושנית, כדי לדרוש מחבר־הכנסת רצון מינימום של עקביות. חבר־הכנסת רצון אומר, לא פחות ולא יותר : החוק הזה אומר —

מנחם רצון (מפ"ם) :
לא אמרתי "החוק הזה", אלא הסיפא של הסעיף הזה.

שרת־העבודה ג. מאירסון :
חבר־הכנסת רצון אומר כי הסיפא של הסעיף הזה נותן רשות לנותן־העבודה לנהוג בפועל ככל העולה על רוחו — לא פחות ולא יותר. למעשה אומר הסיפא של הסעיף הזה דבר שחבר־הכנסת רצון אומר שהוא מסכים לו, והיינו שפועל היוצא לחופש אסור לו לעבוד בתקר־פת חופשתו. הפועל מקבל שכר־עבודה בעד שבועיים של חופשה, ואסור לו ללכת לעבוד במקום אחר. לכך מסכים חבר־הכנסת רצון, והוא מסכים לעוד דבר : שבמקרה שהפועל עובד בימי חופשתו, מותר לנותן־העבודה לגבות מהתשלום שהוא משלם לו בעד החופשה. אלא למה אין חבר־הכנסת רצון מסכים ? — לכך שאם הפועל, באינו צורה שהיא, כבר קיבל תשלום בעד ימי־החופשה משני המקומות, יוכל לנותן־העבודה לגבות ממנו את התשלום.

תנן רובין (מפ"ם) :
לא דייקת.

מנחם רצון (מפ"ם) :
אני הצעתי להשאיר זאת בידי נותן־העבודה והעובד, שהם יסתדרו ביניהם.

שרת־העבודה ג. מאירסון :
אם הפועל היוצא לחופשה, והמקבל בעד תקופת החופשה שכר־עבודה מנותן־עבודתו הקבוע, הולך לעבוד במקום אחר ומקבל שוב שכר עבודה תמורת עבודתו בימי החופשה, שעל־פי החוק אסור לו לעבוד בהם — הוא מפר בכך את החוק. הסעיף הנדון אינו מתכוון לשמור על זכות קבלת הכסף לזה או לזה ; כוונתו לשמור על כך שהפועל היוצא לחופשה לא יעבוד בימי חופשתו, אלא ינוח. אנו אומרים : אם הפועל כבר קיבל תשלום משני מקומות, ונותן העבודה אינו יכול כבר לנכות את התשלום משכרו — יוכל לתבוע זאת כחוב המגיע לו. על מה מגן חבר־הכנסת רצון ? אילו אמר חבר־הכנסת רצון שמותר לפועל לעבוד בימי חופשתו — והוא הביא כאן דוגמות שלפי דעתו מתבקשת מהן מסקנה שמותר לפועל לעבוד בימי החופשה — הרי היה זה נושא אחר לוויכוח. אילו התנגד חבר־הכנסת רצון מלכתחילה לסעיף הקובע שמותר לנותן־העבודה לנכות משכרו של פועל העובד בימי חופשתו — הרי היה זה נושא אחר לוויכוח. אלא על־מה מגן חבר־הכנסת רצון ? — הוא מגן על אותו פועל אשר במקרה הסתדר כך שקיבל תשלום גם מנותן־עבודתו הקבוע וגם תמורת העבודה שביצע בימי החופשה, מה יעשה אותו פועל ממעברה שאינו יכול להסתדר בצורה זו ?

חנן רובין (מפ"ם) :
הוא לא אמר זאת.

שרת־העבודה ג. מאירסון :
האם חבר־הכנסת רצון הוא חסרי־שע כל־כך שאינו יכול להגן על עצמו ?

חבר־הכנסת רצון מגן פה על ענין שאין לו כל תורף מוסרי, על דבר העומד בניגוד לחוק, על דבר העומד

הי"ר י. בורג :
עכשיו נצביע על סעיף 4, כפי שהוצע עליידי הוועדה.

ה צ ב ע ה

סעיף 4 בנוסח הוועדה נתקבל.

הי"ר י. בורג :
לסעיפים 5 עד 11, ועד בכלל, אין הסתייגויות. אני מעמין להצבעה סעיפים אלה.

ה צ ב ע ה

הסעיפים 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 בנוסח הוועדה נתקבלו.

הי"ר י. בורג :
אנו עוברים לסעיף 12 : הסתייגות לחבר־הכנסת רובין ; ימק אותה חבר־הכנסת רצון.

מנחם רצון (מפ"ם) :
כנסת נכבדה. אנחנו מציעים למחוק את הסיפא של סעיף 12, החל במלים "ואם כבר שולמו רשאי המעביד, וכי וכו'".

לאחר שהצעתנו לא נתקבלה על דעת רוב חברי הוועדה, אנו רוצים לנמק אותה בזו הלשון :

חברינו בוועדת־העבודה אינם חולקים על כך שפועל שעבד עבודה סדירה בשכר בתקופת חופשה יאבד את דמי החופשה. הסיפא של סעיף זה מקנה לנותן העבודה יד חפשית לנהוג בעובד ככל העולה על רוחו, ואפילו לטלטל אותו לבית־המשפט, כי מה נאמר בסיפא של סעיף זה ? — נאמר שם שאם כבר שולמו דמי החופשה, רשאי המעביד לנכותם משכר־העבודה שישולם לעובד, או לגבותם בכל דרך בה גובים חוב אורחי. אין בינינו מי שיחלוק על כך שעובד, לאחר שנת עבודתו, צריך לצאת לחופשה ; ובאמת היינו רוצים שהוא יצא לחופשה וגם יסע לבית־הבראה. מכל מקום, צריך להיות ברור שצייכור הפועלים אינו שש לקראת יציאה לעבודה בזמן החופשה, ודאי שהפועל עיף לאחר שנת עבודה שחלפה והוא זקוק למנוחה על מנת להחליף כוח. אני יוצא מן ההנחה שאין אדם מעוניין במנוחה יותר מן הפועל עצמו, אולם יכול לקרות שפועל זה או אחר, עקב מחלת ילדו או עקב מחלת אשתו או מתוך צרות שונות שירדו על ראשו, נאלץ לצאת לעבודה עקב מצבו הסוציאלי בתקופת החופשה, והוא יוצא לעבודה. יתרה מזאת : אני רואה לנגד עיני פועל ממעברה שעובד ביעור, בשכר שלדעת כל חברי־הכנסת איננו מבטיח רמת חיים הוגנת ; אותו עולה מן המעברה, שיש לו שלושה ילדים (לא אגוים, ולא אומר שיש לו יותר) — לאחר שנת עבודה בשכר נמוך ותנאים סוציאליים קשים ביותר, נאלץ לצאת לעבודה. הסיפא של סעיף זה מאפשר לנותן־העבודה להעניש את הפועל.

אנחנו סבורים שדי בכך שהסעיף אומר שאותו עובד שעבד עבודה סדירה בתקופת חופשתו איבד את ימי חופשתו. יחד עם זאת אנחנו סבורים שמוטב לא לקבוע את הענין הזה בחוק, אלא להשאירו לסיודר בין נותן העבודה לבין העובד. אל לנו ליתן גושפנקה יורידית לנותן־העבודה ולהרשות לו עליידי כך לנהוג בפועל ככל העולה על רוחו.

שרת־העבודה ג. מאירסון :
כנסת נכבדה. ביקשתי רשות־הדיבור משני טעמים : קודם כל כדי להעמיד את חבר־הכנסת רצון על סגנון

את חופשתו. זאת ועוד אחרת: יש מקומות עבודה שבהם משלמים בעד החופשה עם שוב העובד מחופשתו, ויש מקומות עבודה המקדימים את התשלום. אם נקבל את הצעת חבר-הכנסת רצון, ננהיג מנהג משונה, שעובד שיקבל תשלום מראש בעד חופשתו, יוכל ללכת לעבוד בימי החופשה, ועובד אחר, שאינו מקבל תשלום בעד חופשתו, לא יוכל ללכת לעבוד בימי החופשה. ייתכן שלא הגענו לידי ביורר מעמיק בשאלה זו בוועדה, אף-על-פי שהוועדה דנה בחוק זה חודש ימים. ועל כן גרמנו לכך, שחבר-הכנסת רצון יטעה טעות קשה ויגיע לכלל הסי-תייגות בענין זה. איני סבור שהצעת חבר-הכנסת רצון היא לטובת הפועלים. אין לנו ענין להרבות בתוכנו סוטים מן החוק. הייתי מציע איפוא לחבר-הכנסת רצון, לחזור בו מהסתייגותו, כי לדעתי היא רעה.

היו"ר י. בורג:

אני מעמיד למנין את הסתייגותו של חבר-הכנסת רובין לסעיף 12.

ה צ ב ע

התיקון של חבר-הכנסת ח. רובין לסעיף 12 לא נתקבל.

היו"ר י. בורג:

אני מעמיד להצבעה את סעיף 12 כפי שהוצע על-ידי הוועדה.

ה צ ב ע

סעיף 12 בנוסח הוועדה נתקבל.

היו"ר י. בורג:

אני מעמיד להצבעה את סעיף 13, שאין בו הסי-תייגות.

ה צ ב ע

סעיף 13 בנוסח הוועדה נתקבל.

היו"ר י. בורג:

אנו עוברים לסעיף 14. רשות-הדיבור להסתייגות לחבר-הכנסת רובין.

זנן רובין (מפ"ם):

כנסת נכבדה. החוק המוצע הזה הוא חוק טוב, אך גם בחוק טוב זה יש סעיפים אחדים פגומים, ובין הסעי-פים הפגומים יש אחדים שהפגמים בהם — אם מותר לי להתבטא כך — הם חמורים. אחד הדברים הפגומים הוא סעיף 14(ב), — יש בו פגם חמור, מכל מקום מנקודת ראותו של העובד. בסעיף 14(ב), שיש לקראו יחד עם סעיף 10, כתוב, שבמקרה של חילוקי-דעות על חישוב דמי החופשה, יקבע שר-העבודה מהו שכר-העבודה של העובד. כלומר, הרוכ בוועדה רוצה לתת לשר-העבודה אפשרות לקבוע את שכר-העבודה במקרה של סכסוך מסויים על אופן חישוב השכר בימי החופשה. בפעם הראשונה מופיעה בכנסת הצעה, שהוצעה על-ידי רוב הוועדה, המעניקה לשר זה או אחר סמכות לקבוע בעצמו את שכר-העבודה. כלומר, לפנינו כאן הצעה שכל אלה הששים לקראת בוררות-חובה בוודאי יקבלו אותה ברצון. סעיף זה, לפי תכנון, הוא סנונית ראשונה של בוררות-חובה במדינת-ישראל: במקרה של סכסוך מסויים יהיה שר-העבודה הפוסק. אין כל חשיבות לכך, אם אני מת-ייחס באמון או באי-אמון לשר-העבודה זה או אחר;

בניגוד גמור לטובת הפועל. איני רואה בפועל מקרה סוציאלי. פועל עובד במשך שנה שלימה, הוא לוחם על תנאי עבודתו, על שכר-עבודתו, וחופשה היא מזכויותיו האלאמנטריות. אם הפועל הבודד לא הגיע לרמה כזאת שידע לשמור על חיפשתו, הרי המדינה מחוייבת לעשות זאת, ציבור הפועלים מחוייב לעשות זאת. איני יכולה להבין איך אדם המתיימר להיות נציג פועלים יכול להגן באינו צורה שהיא על אדם הרוצה להפר את החוק כדי לעבוד בימי חופשתו. לא כתוב, לא נרמז, ואין כל סימן — לא בהתחלת הסעיף ולא בסופו שלו — שנותן-העבודה יכול לעשות ככל העולה על רוחו. נאמר במ-פורש מה מותר לנותן-העבודה לעשות: מותר לו לנכות מתשלום עבודתו של הפועל במקרה שעבד בימי חופשתו; ואם התשלום כבר שולם — מותר לו לגבות את החוב כפי שגובים כל חוב אחר.

עקיבא גוברין (יו"ר ועדת-העבודה):

כנסת נכבדה. מקצת מן התשובה לטענותיו של חבר-הכנסת רצון השיב חבר-הכנסת רצון עצמו. הוא קבע כי הוא וחבריו לדעה מכירים בכך, שהרוב המכריע של הפועלים נוטלים את חופשתם. הוא גם קבע שכל חברי הוועדה והוא בכללם מעוניינים שכל הפועלים יטלו את חופשתם ולא שווה כסף.

אם מחזיקים איפוא בדעה זו, מן הדין להסיק מכ-נה לגבי בודדים, לגדור גדר ולקבוע בחוק שהנוטל חופשה ועוסק בעבודה סדירה נמצא מפסיד.

מה היא הפרקטיקה כיום? במקומות-עבודה קבועים ובשנים כתיקונן, כשישנה עבודה — ולשמחת כולנו, אנו נמצאים בתקופה של תעסוקה מלאה זה שנתיים וחצי — מוכן חלק מן המעבידים, לצרכי המשק, לפתוח פועלים, לשלם להם בעד חופשה ושלא יטלו. ועדי-הפועלים והפקידים במקומות-העבודה עושים למניעת מקרים אלה. מדוע לא יבוא חוק לסייע בידם? זאת ועוד אחרת: איני מניח כי יימצאו בתוכנו כאלה הדורשים לשלם לפועל בעד אותם הימים שהפועל מקבל שכר ממשק אחר. המעביד חייב בשכר הוגן, ואם המעביד משלם לעובד בעד ימי חופשתו, על העובד ליטול אותם ולנוח. לדעתי, ציבור הפועלים כולו מעוניין להעמיד סייג בפני פועל המגלה חולשה, שלא לנצל את זכותו להשתמש בחופשה שהחוק מקנה לו.

וראי ישנם מקרים בודדים שבהם מוכנים פועלים לוותר על חופשתם, פעם מחוסר הכרה ופעם מתוך חולשה. האם יש לנו ענין לחוק התופעה הזאת?

חבר-הכנסת רצון טעה עוד טעות אחת. המדובר הוא לא רק במעביד. אנו מעוניינים שהמשק יקלוט עובדים, ושיעבדו בו עובדים המחלפים כוח. לא פעם נגרמות תאונות-עבודה בגלל עייפות העובדים שלא יצאו לחופ-שה. מי שידרוק את המאזן התאונות בעבודה, ימצא כי בכמה מקרים רציניים מאד, פגעו התאונות בפועלים שעבדו מתוך עייפות. אולם, כאמור, המדובר הוא לא רק במעביד. חבר-הכנסת רצון שכח כנראה שלגבי אלפי פועלים זמניים, ובעיקר עולים חדשים, תושבי מעברות וכו', נקיים קרן חופשה שנתית שתצטרך לשלם לעובד דמי חופשה. יצא חבר-הכנסת רצון מציע שהקרן תשלם לחבר, אשר יצא לחופשה, והחבר יטול את הכסף מרת-קרן ויצא לעבודה? אני מתפלל על הלך-מחשבה זה. ונהפוך הוא: הקרן תצטרך לשקוד על כך, שבשעה שהיא משלמת לפועל או לפקיד את דמי החופשה, הוא יטול

ישיבה ר"ע, כ"ט סיון תשי"א (3 יולי 1951)
— חוק חופשה שנתית (רובין, גוברין, בורג, רצון) —

היו"ר י. בורג :

אני מעמיד להצבעה את הסעיף 14, כפי שהוצע על-ידי הוועדה.

הצבעה

סעיף 14 בנוסח הוועדה נתקבל

היו"ר י. בורג :

לסעיפים : 15, 16, 17, אין הסתייגויות. אני מעמידם להצבעה.

הצבעה

הסעיפים : 15, 16, 17, בנוסח הוועדה, נתקבלו.

היו"ר י. בורג :

אנו עוברים לסעיף 18. הסתייגות לחברה הכנסת רצון בסעיף 18 (א).

מנחם רצון (מפ"ם) :

כנסת נכבדה. אני מציעים להוסיף בסעיף 18 (א) את הפסקה הבאה : „שרהעבודה לא ישתמש בסמכויותיו לפי סעיף קטן זה, אלא בהסכמת ארגון העובדים הארצי, המייצג את המספר הגדול ביותר של העובדים במדינה“. ברצוני לנמק, לדעתנו, כאשר מדובר על ענין זה, אין אנו יכולים לראות שריעבודה קונקרטי. לכן הצעתנו היא ששרהעבודה לא ישתמש בסמכויותיו, אלא בהסכמת ארגון העובדים הארצי הגדול ביותר. נאמר בהצעת החוק ששרהעבודה רשאי להסמיך קרן חופשה בתנאים שימצא לנכון. אין לנו ספק ששרהעבודה הנוכחית בממשלה הזאת לא תתן את ידה להתנקשות בזכויות ובהישגים של האיגוד המקצועי. אולם אין לנו בטחון שמחר או מחרתיים לא תקום קואליציה כזו או אחרת בין מפלגת פועלי ארץ-ישראל לבין חלקים אחרים בבית, ועקב קונסטלציה מסוימת יכול גם לקרות שיהיה שר-עבודה אחר. איני יודע, הלואי ואתגדה. אולם אנו אומרים ששרהעבודה לא יסמיך קרן חופשה בלי הסכמת ארגון העובדים הארצי הגדול במדינה, משום שלדעתנו לא די בכך ששרהעבודה יתייעץ עם ארגון העובדים, כי לאחר שיתיעץ עם ארגון המעבידים ייתכן שהוא לא יקבל את דעת נציגי העובדים אלא את דעתם של נציגי המעבידים. דבר זה עלול להתגשש בהישגים של האיגוד המקצועי.

אין לי ספק בכך שאם שרתהעבודה תפנה, למשל, אל הסתדרות פועלי הבנין, ותבוא אתה בדרבים בענין הסמכתה של קרן פועלי הבנין ותקבל את הסכמת הקרן, הרי הסתדרות פועלי הבנין לא תתנגד להצעה זו של שרתהעבודה. אולם אם יהיה שר-עבודה אחר (כבר אמרתי בראשית דברי שאיני יכול לראות שר-עבודה קונקרטי) הרי הוא יוכל להפוך את הקערה על פיה. לפיכך, כדי להבטיח מפני התנקשות בהישגים של האיגוד המקצועי, אנו מציעים ששרהעבודה לא יסמיך קרן חופשה אלא לאחר התייעצות ובהסכמתו של ארגון העובדים הארצי הגדול במדינה.

עקיבא גוברין (יו"ר ועדת-העבודה) :

כנסת נכבדה. אני רואה לי לחובה, קודם כל, לשבח את חברי בוועדה, החבר רצון, שהודיע כי הוא מאמין לשרתהעבודה וכי לה אין הוא חושש. לא תמיד זוכה שרתהעבודה לשמוע הבעת אמון מעין זו מפי הסיעה שעמה נמנה חבריה הכנסת רצון.

כשאנו דנים על כך אנו חייבים להעלים עין מן האשיות המכהנת אותה שעה כשרהעבודה. עובדה היא שסעיף 14 (ב), משמש התחלה לניסוח חדש בתקיפת מדינתנו. ניסוח שמשמעותו הפוליטית היא התחלת משטר של בוררות-חובה. כיום שאנו מתנגדים לבוררות-חובה, וכיום שהסתדרות העובדים התנגדה לבוררות-חובה, כך אנו חושבים שיש לדחות את הסעיף הזה, המוסר לשר-העבודה בקשר לסכסוכים מסויימים, בדבר קביעת דמי החופשה, סמכות להכריע בסכסוך בין העובד לבין המעביד, האם לא קיים אצלנו איגוד מקצועי ? האם לא קיימים אצלנו בתי-משפטים להכרעה בסכסוכים ? אינני רואה כל טעם שדוקא בענין זה, מכל מכלול הענינים העשויים לשמש מקור לסכסוך עבודה, נשנה מן הנוהג המקובל. הנוהג הוא שהאיגוד המקצועי מטפל בסכסוכי עבודה, ואם העובד רוצה בכך — פונים לבית-המשפט. אנו יודעים מתוך המציאות שבדרך כלל הטיפול באיגוד המקצועי — אם כי לדעתי לא תמיד היה הטיפול מתאים ותקיף — היתה הדרך בה הלכו עד עכשיו. אני מתנגד לחידוש „המהפכני“ שהוצע על-ידי משרד-העבודה כשר הביא את החוק ועל-ידי הרוב בוועדה. אנחנו, מכל מקום, איננו יכולים לקבל את ההתחלה של בוררות-חובה בתוך חוקי מדינת-ישראל.

עקיבא גוברין (יו"ר ועדת-העבודה) :

כנסת נכבדה. דעתי כדעת חבריה הכנסת רובין, שהי חוק הוא טוב, בתנאי שחברה הכנסת רובין לא יצליח לקלקל אותו על-ידי הסתייגויותיו.

הנה בענין שלפנינו מנסה חברה הכנסת רובין לעייל פיל בקופא דמחטא ; הוא מנסה להמריא עוף ולראות בסעיף הדין בחישובים — „סנונית ראשונה“ לבוררות חובה. כידוע, חברי ואני מתנגדים לבוררות-חובה, והיא אימה שחברה הכנסת רובין וחבריו מנסים להטיל זה שנתיים וחצי בבוררות-חובה עליכם, פועלים, אין בה כדי להבהיל. העובדה שחברה הכנסת רובין מפחדת, אין פירושו של דבר שהכנסת צריכה לפחד. צאו וראו, חבר הכנסת רובין מוצא לנוכח, ככל יתר חברי הוועדה, למסור לשרהעבודה לקבוע את התקנות ואת ההוראות המשליות מות דבר חישובי-השכר, ואותם חישובי-השכר שייקבעו על-ידי שרהעבודה יחייבו את כל הפועלים. על סעיף-אב זה — אינו מערער. אילו ערער על סעיף זה, הייתי מבין לו גם כשאינני מסכים לו, אולם על מה יצא לערער ? הוא מערער על כי שרהעבודה יכריע בחישובים ארתי-מטיים ; הוא מוסר לשרהעבודה את הנחת היסודות המחייבים בלבד בענין אשר הקביעה בו הוא עצמו הפיקידו ביד שרהעבודה. משונה. ובענין זה, לא בענין קביעת חישובי-השכר בכללם, הוא רואה את צלה של בוררות-חובה. אני מתפלא כיצד יידי חנן ורובין, המעדי על עצמו שיש לו מוח של עורך-דין, כיצד הגיע לבלבול-מוחין שכזה. הוועדה לא קיבלה את הצעתו של חבר הכנסת רובין, ואני מציע שגם הכנסת תדחה את הסתייגותו.

היו"ר י. בורג :

נצביע עכשיו על הסתייגותו של חברה הכנסת רובין לסעיף 14.

הצבעה

התיקון של חברה הכנסת רובין לסעיף 14 לא נתקבל.

חולק — מפלגת פועלי ארץ-ישראל ופועלי איגוד חולקת, ומפי נציג מפלגת-הפועלים המאוחדת שמענו זה עתה הודעה בענין זה — היא בכך ששרת-העבודה, הממונה על ביצוע החוק והמוסמכת להקים את הקרן „בהתאם לתנאים שתימצא לנכון, אם נוכחה כי יש ערובה מספקת לשימוש יעיל בתמורת החופשה לנפש ולהבראה“ היא נציגת העובדים. אם שרת-העבודה נאמנה על האנשים האלה — מה החשש? בהמשך החוק ניתנת לשרת-העבודה סמכויות הרבה יותר רחבות ביחס לקרן הזאת. גם לעובדים ניתנת ערובות רחבות מאד ביחס לשימוש בקרן הזאת. לכן, לדעתי, שיתוף המעבידים הוא לטובת הגשמת החוק הזה ולטובת קיומה של הקרן הזאת, על מנת שאפשר יהיה לשתף את המעבידים באחריות לקרן ולטובת עליהם את האחריות לשמירה על כל הכללים שבהם נתונה הקרן הזאת. כל זה אך ורק לטובת העובדים. אני חושב שזהו ענין של הגינות מינימאלית. כפי ששמעתי מפי יושב-ראש הוועדה, היתה התייעצות עם נציגי העובדים לגבי הצעת הממשלה. נציגי העובדים עבדו יחד עם היועצים המשפטיים ויחד עם משרד-העבודה בהכנת החוק הזה. לא שמעתי שאותם נציגי העובדים הביאו איוו הסתייגות ביחס לסעיף שהוצע על-ידי הממשלה בענין זה. והרי שמענו מפי יושב-ראש הוועדה שבין נציגי העובדים של ההסתדרות הכללית היו נציגים מכל הגוונים. מדוע ראייתם איפוא להיות אדוקים יותר מהאפרי פור עצמו — אינני יודע.

לדעתי אין הגינות מינימאלית בקבלת השינוי הזה ואין כל חשש לפגיעה בכוכיות העובדים או להכנסת פגם כל שהוא בחוק אם יינתן למעבידים להשתחף בהנהלת הקרן הזאת. אני גם אינני משער לעצמי מה יהיו נימוקיו של יושב-ראש הוועדה נגד הסתייגותי. אני מציע לאשר את הסעיף כפי שהוצע על-ידי הממשלה.

עקיבא גוברין (יו"ר ועדת-העבודה):

כנסת נכבדה, איני יודע לשים מה הזכירני חבר הכנסת לנקין לטובה, אבל לאחר שעלם זאת, היה חייב לדייק במסירת הדברים. אין זאת אמת כי נסיתי, ולו רגע קט, להסכים לסעיף בדבר הנהלה כפי שהוצע. האמת היא כי מן הרגע הראשון הצעתי למחוק את הסעיף בכללו ולכלול בתקנות. אולם עלי להסביר על מה קבעה הוועדה את אשר קבעה, ובדין, הייתי מבקש מתברייכסת לדעת, שכיום יש בארץ לא רק קרנות-חופשה, אלא מאות קופות-הגמולין המתנהלות על-ידי הנהנים, ואפילו במי קופת-הגמולין הנה קואופרטיב. כן, הנהלת קואופרטיב עומדת בתווך עם המעביד, כדי להבטיח את זכויות יחיו. בארץ כבר קיימות קרנות-חופשה, ועד היום הן מתנהלות על-ידי הנהנים עצמם. ולא נמצאה בהן כל עוולה שהיא ואין פרוץ וצווחה לגבי אופן הנהלת העניינים. לפי החוק הנוו מטיילים פיקוח מיוחד על הקרנות, פיקוח מממשלה, ודי בכך. קיבלנו את ההצעה, והיא הצעת הממשלה, שאם איזו קרן אינה פועלת כהלכה, רשאי שר-העבודה לפרק אותה. באופן כזה הנתנו הנהלה שכל הדברים שיש לשקוד ולשמור עליהם מבחינת הנהלת הקרן או מבחינת הבטחת עופי הנהנים, הובטחו.

החשש, שמת יבוא חבר קופת-הגמולין וידרוש מאת המעביד כסף, בעוד שהמעביד כבר שלח את חלקו לקופה — אינו חשש, כי בידי המעביד תהיה קבלה מהקרן לאי-שור התשלום. יש לנו ענין לפתח הנהלה עצמית של הנהלה, והענין בעל סיפוקו כאשר הטלנו על הנהלת הקופה

חברה-הכנסת רצון צדק באמרו שכאשר דנים על חוק, אין דנים עליו בקשר עם שר מסויים. אבל מאידך מותר גם לחבר כמוני להאמין, ואני מאמין, שאותה המפלגה המהווה כיום רוב בממשלה, תהווה בה רוב גם להבא. לכן, איני מתהלך כה עמוס דאגות כחבר רצון. אבל הוא רשאי לדאוג. זאת וזתו.

ועתה, כמה מדובר? קיבלנו בוועדה את הסעיף 18 המחייב התייעצות. ואני רוצה לומר בצורה ברורה מאד: אם חלילה וחס יתקיימו, חברה-הכנסת רצון, נבואותיך השחורות, או צפויה סכנה לא רק לחופשה של פועלי ארץ ישראל; אלא, או צפויה סכנה ליבירים הרבה יותר המורים והרבה יותר רציניים. בוועדה הנחנו כי הענין שלפנינו מחייב התייעצות, ואף עם הצד השני, עם נותני עבודה פרטיים או עושים חוזה-עבודה, מנהלים משא-ומתן וכי; מדוע זה אסור לשרת-העבודה?

התקנות, כפי שהתלטנו בוועדה בהסכמת נציגי משרד-העבודה, יפורסמו ברשומות. כלומר, לא יהיה זה מסמך משרדי פנימי, אשר רק יודעי חין ידעו עליו; תדע עליו הציבוריות הפועלית ותדע עליו הכנסת. אם יהיה משהו פגום בתקנות, אפשר יהיה לערער לפני ועדת-העבודה ולפני הכנסת.

מתוך אמונה שהחשש של החבר רצון לא יתקיים — ואמונה היא דבר רציני — וכן מתוך הגיון החוק אשר ניסחנו, לא ראינו לנכון לקבל את הסתייגותו של החבר רצון. או יודעים את ערכה של התייעצות, אם היא התייעצות של רוב פועלי בממשלה עם הנהגת ההסתדרות.

היו"ר י. בורג:

אני מצטער על שהקדמתי לתת רשות-הדיבור ליושב-ראש הוועדה לענות על הסתייגות, כי חשבתי שחבר-הכנסת לנקין ויתר על הסתייגותו בסעיף זה.

אליהו לנקין (תנועת החרות):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. למעשה באתי הפעם להגן על הצעת הממשלה אשר משום-מה החליט הרוב בוועדה לקפח אותה. יש לי רושם שיושב-ראש הוועדה עצמו לא היה מוכן לשנות את הצעת הממשלה, אלא שבאה הצעה מצד אחר, והיושב-ראש קיבל אותה. המדובר הוא בסעיף 18(ג), האומר: „קרן החופשה תת-נהל על-ידי העובדים, כפי שייקבע בתקנות“. בהצעת הממשלה היה כתוב: „בהנהלתה של קרן החופשה יהיו נציגי עובדים ונציגי המעבידים שווה בשווה, כפי שייקבע בתקנות“. לאחר שרוב הוועדה החליט לשנות את הסעיף הזה, שמרתי לעצמי זכות הסתייגות כדי להגן על ההצעה המקורית. אני חושב שהצדק האובייקטיבי דורש ומחייב לשתף גם את המעבידים בהנהלת הקרן אשר למענה הם משלמים את כספם. ודאי שהמעבידים יהיו מעוניינים לפקח ולהיות שותפים בהנהלת הקרן ושותפים באחריות על אופן הוצאת הכספים; קודם כל על מנת שלא יבואו אליהם אחר-כך בתביעות לתשלומים נוספים. עלולה לחול אי-הבנה בענין זה, ואם לא תהיה למעבידים ביקורת על כך, אפשר יהיה לבוא אליהם בתביעות נוספות גם לאחר שהם ימלאו את חובתם. אין כל הצדקה אובייקטיבית למונע מן המעבידים את ההשתתפות בהנהלת הקרן. יחד עם זאת אינני חושב שיש לדברים, לפועלים, מקום לחשש שזכויותיהם ייפגעו או יקופחו במשהו אם ישו-תפו המעבידים. קודם כל, יש בסעיפים אלה ערבויות רבות מאד לכך שזכויות העובדים יובטחו במאה אחוזים. הערובה הראשונה — ועל כך ודאי שאין הרוב בוועדה

דה. אין, איפוא, כל הצדקה, ודאי שאין צורך בכך שה פועל, בענין הנוגע לכספו הוא, לא יהיה שותף מלא. ברם לפי הצעת הרוב נהפך הפועל למין junior partner כאילו עדיין לא הגיע למידת בגרות כזאת שאפשר לשתפו לשימוט בעיבוד תקנון לדוגמה לקרנות חופשה; וכאילו ציבור פועלי ארץ-ישראל לא רכש לעצמו נסיון בהקמת קרנות, כהנהלתן ובעיבוד תקנונים. לפי עמדת משרד-העבודה והרוב בוועדה מסתבר שרק שר-העבודה מוכשר להתקין תקנון לדוגמה, והוא יודקק לאר-גון-העובדים רק לשם התייעצות, כשם שיודקק להתייעצות עם נותני-העבודה. זהו, איפוא, אחד הביטויים הנוספים למגמת הממשלה להשליט את מנגנונה על הכל ולפעול מתוך גישה ביורקראטית מובהקת.

בסעיף 21, כפי שהוצע, אנו עדים למגמת הממשלה להסדיר את הדברים מלמעלה על-ידי "רגוליישנס" ו"דיס-קרשנס" בצורות שונות.

שר-התחבורה ד. יוסף:
 בידי ממשלת פועלים.

חנן רובין (מפ"ם):

לא ידעתי שיש לך חוש הומור כזה, אדוני שר-התחבורה, כשאתה מדבר על ממשלת-פועלים.

אחרי ההפרעה ההומוריסטית הקלה של שר-התחבורה, אני יכול להמשיך ולהגיד שאנו עדים לכך כי זהו ביטוי נוסף למגמה להסדיר את הדברים על-ידי פקודות מלמעלה, גם דברים שלפי טיבם הם עניני עובדים.

לא תבענו שהממשלה תהיה מחוסרת השפעה. אמרנו רק שעיבוד התקנון לדוגמה של קרן הנוגעת רק לפועלים הוא דבר שרק הפועלים שותפים לו, ושותפים לו באופן מלא.

אעבור לסעיף 23.

קשרתי את שתי ההסתייגויות — את זו שלסעיף 21 ואת זו שלסעיף 23, כי הן באות לשנות סעיפים שיש להם אותה מגמה של ביורוקראטיה בהשתלטות המנגנון על פועלים.

לסעיף 23, כפי שהוצע על-ידי רוב הוועדה וגם לפי ההצעה המקורית של משרד-העבודה, אומר שר-העבודה רשאי לפרק קרן חופשה כשתאיים מסויימים אינם מתמלאים. אחרי-כך בא עוד פרט הקובע באיזה מקרה נוסף יכול השר לפרק את הקרן. נאמר שהשר רשאי לפרק קרן חופשה כשהפירוק רצוי, לדעת השר, לטובת האנשים שבשכילים משתלמת תמורת החופשה. כמובן, יכולים להיות הרבה נימוקים שבשםם יכול פירוק הקרן להיראות לשר-העבודה כרצוי. נניח שבממשלה הבאה יהיה שר-עבודה חבר מפ"ם, ויש קרן מסויימת שיש בה הנהלה מפא"ית. והנה שר-העבודה מפא"ים מגיע למסקנה שהנהלת מפא"י המנהלת את הקרן, אינה לטובת האנשים שלהם משתלמת תמורת החופשה. הוא, למשל, יכול לחשוב שאותה הנהלה מפא"ית מוציאה כספים למימון תעמולת בחירות של מפא"י — וכבר קרו מקרים מסוג זה. הוא מחליט שצריך לפרק את הקרן, כי זה לטובת העובדים, כדי שכספיהם לא ישמשו למימון תעמולת בחירות של מפא"י. אפילו כשר-העבודה הזה של מפ"ם חושב כך, ובהתאם לכך יגש לפירוק הקרן, הרי לא ייתכן שהנוגעים בדבר יתשלל מהם הזכות לפנות לבית-המשפט. לפי הצעת רוב הוועדה אין אפשרות לפנות לבית-המשפט. שלוש המלים "לדעת שר-העבודה" מונעות למעשה אפ-

פיקוח. מכיון שחבר-הכנסת לנקין לא ידע, לדבריו, לשער מה ישיב היושבי-ראש, לכן עמד בהסתייגותו. עכשיו כשהוא יודע בדיוק מה דעתו של היושבי-ראש והוועדה, הנני מציע לו לחזור בו מהסתייגותו, ואם לא — הריני מציע לכנסת לדחותה.

היו"ר י. בורג:

אני מעמיד למנין את שתי ההסתייגויות לסעיף 18. תחילה נצביע על הסתייגותו של חבר-הכנסת רצון לסעיף 18 (א).

הצבעה

התיקון של חבר-הכנסת מ. רצון לסעיף 18 (א) לא נתקבל.

היו"ר י. בורג:

אני מעמיד למנין את הסתייגותו של חבר-הכנסת לנקין לסעיף 18 (ג).

הצבעה

התיקון של חבר-הכנסת א. לנקין לסעיף 18 (ג) לא נתקבל.

היו"ר י. בורג:

נצביע עכשיו על סעיף 18, כפי שהוצע על-ידי הוועדה.

הצבעה

סעיף 18 בנוסח הוועדה נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

לסעיפים 19, 20 אין הסתייגויות. אני מעמיד את הסעיפים האלה להצבעה.

הצבעה

הסעיפים 19, 20 בנוסח הוועדה נתקבלו.

היו"ר י. בורג:

אנו עוברים לסעיף 21. לסעיף זה ישנה הסתייגות לחברת-הכנסת למדן, והגמקה תינתן על-ידי חבר-הכנסת רובין. חבר-הכנסת רובין ינמק איפוא את ההסתייגות לסעיף 21 וכן לסעיף 23.

חנן רובין (מפ"ם):

בסעיף 21 של החוק נאמר ששר-העבודה יקבע תקנון לדוגמה לקרנות חופשה. לפי הצעת הרוב יעשה זאת שר-העבודה — וכאן הכנים הרוב בוועדה תיקון שאין לזלזל בו, שלא היה בחוק שהוצע על-ידי הממשלה — עם נציגי העובדים ועם נציגי נותני-העבודה. אנו חושבים ששר-העבודה יכול להתקין תקנון לדוגמה לקרנות חופשה רק מתוך הסכם עם ארגון-העובדים המייצג את המספר הגדול ביותר של עובדים במדינה, כלומר עם הסתדרות העובדים הכללית. אנו מציעים שיגוי זה מתוך סיבה פשרה: קביעת תקנון לדוגמה יש בה משום קביעה מרחיקה לכת לגבי אופן הנהלת הקרן, אופן פעולתה, הרכב מוסדותיה, אופן בחירת מוסדותיה וקביעתם. כל אלה הם ענין של העובדים בלבד; כי אל לנו לשכוח שהכספים המתרכזים בקרן החופשה הם אך ורק של העובדים ולא של איש זולתם. המדינה אינה משתתפת בזה. זהו כסף, שמשלמים נותני-העבודה כשם שהם משלמים לפועל את שכר-העבודה, וכשם שהשכר שייך אך ורק לפועל, כך גם תשלום דמי החופשה, שאינם אלא חלק של שכר-העבור-

חנן רובין (מפ"ם):
האם הכסף גם הוא חלום?

עקיבא גוברין (יו"ר ועדת-העבודה):

עוד אניע לכסף; הכסף הוא בוודאי לא בגדר חלום. אשר לכסף ולפירוק, אני מניח כי כל שר שיש לו מינימום של תבונה ייזהר מלפרק קרן אשר הוא עצמו הקימה מבלי לבדוק תחילה יפה אם אין לעשות דבר לתי קונה. הוא יברר בזהירות ורק אחר-כך יתבע פירוק, שאם לא כן יתברר כי מעשהו בייסוד הקרן לא היה כל מעשה. כן קבענו כי בעת פירוק קרן על השר לפעול לפי סעיף 37.

חנן רובין (מפ"ם):

לשם מה, איפוא, יש צורך בבית-משפט?

עקיבא גוברין (יו"ר ועדת-העבודה):

יש צורך בבתי-משפט לא לענין זה, שהוא כולו מכבי שונו של האיגוד המקצועי. מוטב שהסמכות תהא בידי השר, על מנת שהכנסת או ועדת-העבודה יוכלו להזמין אותו לבידור ולחייבו לנהוג כפי שהן יחליטו ולא כפי שהוא קבע, אם יקבע שלא כהלכה, מאשר להפקיד ענין זה בידי בית-המשפט. חברי-הכנסת רובין מנסה להשכיח מעצמו ומן הכנסת "פרט" עיקרי.

עד כאן סעיף 23. אשר לסעיף 21, התפלאתי שחברי הכנסת רובין נבהל מדקרטים ומסידור הדברים מלמעלה. הרי שלטון כזה הוא שיא חלומותי! על מה, איפוא, אתה, מערער?

אולם, כאמור, קבענו כי סעיף 37 חל על המקרה הנ"דון, וסמי מאכן ענין הדקרטים.

גם חווה עבודה אנחנו עושים עם המעבידים. הוועדה לא יקבלה את ערעורו של חברי-הכנסת רובין שאין להת" ייעץ עם באי-כוח המעבידים. גם ביחס לקופות תגמולים. חברי של חנן רובין באים לידי הסכם עם המעבידים. נכון, שהכספים הם כספי הפועלים, אין איש חולק על כך, והם מיועדים רק להם. אבל גם כאשר אנחנו קובעים חוזה עבודה אנחנו עושים אותם עם נותני-העבודה וקובעים בהם מה גודל החופשה שתינתן לכל עובד, איך יטול את החופשה ובאיזה זמן. טרם שמעתי שתכריח-הכנסת רובין יציע שהפועלים יצאו לחופשה שנתית רק על-פי החלטתם הם. זה נעשה בדרך-כלל או בכוח חוזה קולקטיבי או בכוח שביתה. אבל גם לאחר שביתה מביאים את נותני-העבודה לידי הסכמה לרדישותינו.

התקנון שקבענו, כפי שכבר אמרתי בתשובה להס" תיגות קודמת, יפורסם ב"רשומות". אם התקנון יהיה רע, הרי הכנסת סוברנית לקבוע כענין זה; ואם התקנון יהיה לרעת הפועלים, תוכל הכנסת לכפות על השר דיון בשאלה זו, כי התקנון יפורסם ב"רשומות" ולא יהיה ענין משררי גרידא. משום כך אנו סבורים שאין לשנות את הנוסח המוצע.

היו"ר י. בורג:

אני מעמיד למנין את הסתייגותו של חברי-הכנסת רובין לסעיף 21, ולאחריה את הסעיף בנוסח הוועדה.

ה צ ב ע

התיקון של חברי-הכנסת ה. רובין לסעיף 21 לא נתקבל.

סעיף 21 בנוסח הוועדה נתקבל.

שרות של פנייה לבית-הדין הגבוה לצדק. שלוש מלים אלה אומרות שענין זה ניתן אך ורק לשיקול-דעתו החפשי של שר-העבודה. לא יותר מזה.

שר-התחבורה ד. יוסף:
לא נכון!

חנן רובין (מפ"ם):

זוהי עובדה. קובע רק שיקול דעתו. מכאן, ששיקול-לו של השר הוא חפשי לגמרי, ואין בית-המשפט רשאי לבדוק, אם אמנם היה שיקול-דעתו נכון. לדעתנו אין כל הצדקה לתת לממשלה רשות לפור ולפרק קרן של פועלים ללא אפשרות של ערעור או הידינות.

חושבני שבחוק זה, לגבי קרן של פועלים, יש דבר שהמתחוק המאנדוטורי לא העיו לקבוע לגבי אגודה שיתופית. אם אגודה שיתופית בארץ אינה נוהגת לפי התקנות, הרי רושם האגודות השיתופיות שולח לה אזהרות ומתרה בה. לעומת זאת הסמכות הניתנת כאן לשר-העבודה היא מוחלטת ובלתי-מוגבלת.

בניגוד לגישה בירוקראטית זו, אין אנו רוצים לקפח את זכוה ואת חובתה של הממשלה לפקח על קרנות החופשה. אין ספק שיש צורך בפקיח, כי המדובר הוא על כספים של פועלים. אבל אם יש פגמים, או אם שר-העבודה חושב שישנם פגמים, חייב שר-העבודה קודם כל לשלוח אזהרה ולתבוע על תיקון הפגם. אם אין הג' הלת הקרן ממלאת אתרי דרישה זאת — כן אנו מציעים — יכול שר-העבודה לנקוט גם באמצעי הקיצוני של פירוק הקרן. במקרה זה יש לפתוח לפני המעוניינים את הדרך לבית-המשפט.

אנו רוצים להניח כי סעיף 23 נוסח מתוך מגמה וכוונה לפקח על הוצאתם של כספי פועלים ולמנוע שימוש לרעה בהם; ברם, לפי הצעת רוב הוועדה, מעורבת בגמה נכונה זו ערוב גמור במגמה בירוקראטית קיצונית — כך הייתי אומר — עדי-כדי-כן שהנהלת הקרן יכולה לבוא ביום בהיר אחד ולמצוא על שולחנה מכתב כתוב בזה הלשון: "אדונים נכבדים, בזה אנו מודיעים לכם שאתם מפורקים". חושבני שזוהי מידת-דין חמורה יותר מדי. אני הייתי רוצה לראות שאותה ממשלה, הרו"א את עצמה כממשלת פועלים, תציע אותם החוקים, למשל, לגבי קרנות של התאחדות בעלי-התעשייה או מוסדות לא-פועליים. אבל אומץ כזה מגלה "ממשלת הפועלים" רק לגבי קרנות של פועלים.

עקיבא גוברין (יו"ר ועדת-העבודה):

חברי-הכנסת רובין חולם חלומות בהקיץ. הוא מניח הנחה שהיא בגדר חלום, ששר-העבודה התמיד לבוא יהיה חבר מפ"ם.

חנן רובין (מפ"ם):

כספים וקרנות פועלים אינם חלום.

עקיבא גוברין (יו"ר ועדת-העבודה):

אני דן עתה בחלומותיך ולא בכספים. אולם מעניין מה דמות משהו חברי-הכנסת רובין לשר-העבודה איש מפ"ם. שר זה יפקח, לדבריו, קופה, אך ורק משום שחבר-רי ההנהלה נמנים על מפ"ם. שר זה ישלח בכוח דקרטים ובירוקראטיה ויפקח קופה ללא בירור וללא הת" ייעצות. ולכן הוא, חברי-הכנסת רובין, מתנדב להכביד על השר הזה. חלום נאה ופתרון נאה.

ישיבה ר"ע, כ"ט סיון תשי"א (3 יולי 1951)
— חוק חופשה שנתית (בורג, אונא, גוברין) —

מפני עצם העובדה שהוא אינו נוטל חופשה, ושנית —
לאחר שמצטברות שנות חופשה רבות, סופו של העובד
להפסיד, אף-על-פי-כן נתנו ארכה של שלוש שנים.

היו"ר י. בורג:

לא קיבלתי הודעה על התלקות מן ההסתייגות, ולכן
אני מעמידה למנין.

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר-הכנסת ז. ורהפטיג לסעיף 31
לא נתקבל.

סעיף 31 בנוסח הוועדה נתקבל.

היו"ר י. בורג:

אני מעמיד למנין את הסעיפים 32 עד 36 ועד בכלל,
שאין בהם הסתייגויות.

ה צ ב ע ה

הסעיפים 32, 33, 34, 35 ו-36 בנוסח הוועדה נתקבלו

עקיבא גוברין (יו"ר ועדת-העבודה):

יש הסכם בין חבר-הוועדה לנקין וביני, שהוא לא ינמק
את הסתייגותו לסעיף 37, ואני לא אשיב עליה, הכל כדי
לקצר.

היו"ר י. בורג:

דבר זה ידוע ליושבי-ראש הישיבה, והוא מסכים לכך
בשם כל חברי-הכנסת תוכן ההסתייגות רשום בטכסט
שלפני חברי-הכנסת, והנימוקים בעדה ונגדה ידועים. אני
מעמיד למנין את ההסתייגות הזאת.

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר-הכנסת א. לנקין לסעיף 37 לא
נתקבל.

סעיף 37 בנוסח הוועדה נתקבל.

היו"ר י. בורג:

נעבור לסעיף 38. רשות-הדיבור לחבר-הכנסת אונא,
שינמק את הסתייגותו של חבר-הכנסת ורהפטיג לסעיף
זה.

משה אונא (החזית הדתית המאוחדת):

סעיף 38 רוצה להבטיח שהחוק הזה לא יקפח זכויות
שישנן לעובדים לפי הסכם קולקטיבי, חוזה עבודה או
נוהג. הסתייגות זו מוסיפה גם את הצורך בהבטחת זכויות
שהעובד רכש לעצמו לפני תחילת תקפו של חוק זה.
ייתכנו מקרים שבהם, מתוך סידורים פנימיים במקום עבד-
דה, הגיעו העובד והמעביד לידי הסכם ביחס לסדרי החזר-
פש. ייתכן שסידורים אלה חשובים לעובד. קבלת סעיף
זה בלי התוספת תתן אפשרות לנתון-העבודה להגיד שכל
מה שהבטיח לעובד אינו קיים, הואיל וההסכם ביניהם אינו
הסכם כללי, אלא הסכם בין פרטים. לכן יש צורך שהסעיף
הזה יגן גם על מקרים כאלה, שבהם העובד הוא בודד,
ויש לו הסכם מסוים עם מעבידו בעניני חופשה. שאלות
אלה אינן נתונות רק במסגרת של איגודים מקצועיים, כי
ישנם מקרים רבים שבהם העובדים הם בודדים, ונחזר-
נים רק לענינם הם, ואינם יכולים לסמוך על הסכמים כל-
ליים או על חוזה עבודה. יש להבטיח גם את הפרט. לכן
אנו מציעים להוסיף את התוספת המוצעת על-ידינו
לסעיף 38.

היו"ר י. בורג:

בסעיף 22 אין הסתייגויות ואני מעמידו למנין.

ה צ ב ע ה

סעיף 22 בנוסח הוועדה נתקבל.

היו"ר י. בורג:

אני מעמיד למנין את הסתייגותו של חבר-הכנסת
רובין לסעיף 23, ולאחריה את הסעיף בנוסח הוועדה.

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר-הכנסת ח. רובין לסעיף 23
לא נתקבל.

ה צ ב ע ה

סעיף 23 בנוסח הוועדה נתקבל.

היו"ר י. בורג:

בסעיפים 24 עד 30 ועד בכלל אין הסתייגויות. אני
מעמיד סעיפים אלה למנין.

ה צ ב ע ה

הסעיפים 24, 25, 26, 27, 28, 29 ו-30 בנוסח
הוועדה נתקבלו.

היו"ר י. בורג:

נעבור לסעיף 31. רשות-הדיבור לחבר-הכנסת אונא,
שינמק את הסתייגותו של חבר-הכנסת ורהפטיג לסעיף זה.

משה אונא (החזית הדתית המאוחדת):

סעיף 31 אומר: „תקופת ההתיישנות לכל תביעה על-
פי חוק זה, בין אורחית ובין פלילית, היא שלוש שנים.“
התיקון בא להבטיח שהתביעה לא תזונח בגלל לחץ במ-
קום העבודה על-ידי המעביד. אני צריך לתקן את נוסח
ההסתייגות כי יש פה שיבוש וצריך להיות כתוב: „תקופת
ההתיישנות לכל תביעה לפי חוק זה, בין אורחית ובין
פלילית, היא שלוש שנים, ובלבד שתקופת ההתיישנות לא
תיגמר לפני תום שנה אחת מיום שהעובד חדל לעבוד
במקום עבודתו.“ ייתכנו מקרים שהעובד יחשוש להגיש
תביעה לכית-משפט כל זמן שהוא נמצא ביחסים שבין עבד-
בד למעבידו, ולמרות שהוא תבע את תביעתו לחופשה או
לתשלום לפי החוק, ולא נענה, הוא יוותר על התביעה הזאת
מתוך פחד פן יאבד את מקום עבודתו או שיהיו לו אי-
נעימויות אחרות. עלינו להביא בחשבון שחוק זה בא להגן
במיוחד ולהעניק חופשה במיוחד לאלה שאינם מוגנים על-
ידי האיגוד המקצועי. כל אותם העובדים העובדים במקור
מות עבודה בודדים ואין להם קשר עם האיגוד המקצועי
— לאלה עלינו לדאוג במיוחד שלא יקופחו. משום כך
תקופת ההתיישנות שנקבעה לשלוש שנים יכולה להביא
לידי כך שעובדים כאלה יפסידו את זכותם ויקופחו, למרות
שהחוק מבטיח להם את זכויותיהם. התיקון הזה בא להב-
טיח שתדיה לכל עובד תקופה מסוימת, לכל הפחות של
שנה אחת. שבה לא יהיה נתון ביחסים שבין עובד למעביד
ובה יוכל להגיש את תביעתו לבית-המשפט. בצורה כזאת
תובטח לו זכותו ואי-תלותו בהגשת תביעתו, ולא יצטרך
לפחד שמא ייגרם לו נזק כלשהו.

עקיבא גוברין (יו"ר ועדת-העבודה):

המסתייג שכח את העיקר. אנו קבענו בחוק כי המע-
ריד ייב לתת את החופשה לעובד לאחר שעבד שנה. אינני
מדבר כעת על עובדים זמניים. נוכחנו לדעת, מתוך נסיוננו,
כי דחיית חופשה היא על-פי רוב לרעת העובד; ראשית,

— חוק חופשה שנתית (גוברין, בורג) ; חוק המילוא (מוסדות כספיים) (בורג, גרנות) —

במה זו את ציבור הפועלים על שהגענו לחוק חופשה שנתית במדינת ישראל.

היו"ר י. בורג :

לפני שהחוק יקבל חוקף עלינו לקיים כמה הצבעות. קודם כל עלינו להעמיד למנין את הסתייגותו של חבר הכנסת ורהפטיג לסעיף 38.

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר הכנסת ז. ורהפטיג לסעיף 38 לא נתקבל.

היו"ר י. בורג :

עכשיו נצביע על סעיף 38. כפי שהוצע עליידי הוועדה.

ה צ ב ע ה

סעיף 38 בנוסח הוועדה נתקבל.

היו"ר י. בורג :

אני מעמיד למנין את סעיף 39.

ה צ ב ע ה

סעיף 39 בנוסח הוועדה נתקבל.

היו"ר י. בורג :

אני מעמיד למנין את החוק כולו.

ה צ ב ע ה

חוק חופשה שנתית, תשי"א — 1951, בנוסח הוועדה נתקבל.

עקיבא גוברין (יו"ר ועדת העבודה) :

לדעת כל הוועדה, פרט למסתייג מר ורהפטיג, הנוסח כפי שהוצע עליידי הוועדה, ואשר נבדק עליידי טובי עור-כיהדין וטובי בעלי הנסיון, מניח את הדעת בהחלט. טע-נתו של חבר הכנסת אונא בטעות יסודה.

אם, דרך משל, אבקש ממך, חבר הכנסת אונא, כי תעשה עבודה יפה ותקח מחבר הכנסת ורהפטיג את הנייר עליו כתב את הסתייגותו ותעבירו אלי לאחר שתמחק את כל הסתייגותיו, ואם תעשה את המלאכה הזאת, הרי בעשותך כן קיים ביני לבינך הסכם עבודה ואני חייב בתשלום. היו עובדות שכתידן של ממשלת המאנדאט, כאשר עובדים תבעו פיצויים במקומות עבודה שלא היו בהם חוזים, הכירו בהסכמים בעל-פה.

כתוב בחוק : „חווה עבודה או הסכם קולקטיבי או נוהג“. חווה עבודה פירושו בין חווה בכתב ובין חווה בעל-פה.

הואיל ולחברי הוועדה אין יותר הסתייגויות, וכתוצאה מכך אין מאפשרים לי, לשמחתי, לחזור ולעלות על במה זו בענין חוק זה, אני רואה לי לחובה לציין שבחוק זה היו מעט מאד הסתייגויות, וכיניחן לא הסתייגויות מהותיות אלא סברות שונות ; ואני שמח על שהחברים שיתפו פעור לה לגבי חוק זה.

דומני שהנני רשאי לברך בשם הכנסת את ציבור הפועלים ואת שרת העבודה על קבלת החוק. אברך איפוא מעל

ה. חוק המילוא (מוסדות כספיים), תשי"א — 1951 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישייה)

היו"ר י. בורג :

רשות הידיבור לחבר הכנסת גרנות על חוק המילוא (מוסדות כספיים) תשי"א. לחוק זה אין הסתייגויות. לאחר הסעיף הזה בסדר היום נפסיק את הישיבה.

אברהם גרנות (בשם ועדת הכספים) :

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת הנכבדים. ב־10 באר-גוסט 1950 קיבלה הכנסת חוק מילוא (מוסדות כספיים). זה היה אחד מן החוקים שמטרתם לגייס כספים במדינת ישראל ; הכוונה היתה לגייס, באמצעות מוסדות כספיים, 5,000,000 לירות. המטרה הושגה והכסף הוכנס לקופת האוצר. אתמול הביא שר האוצר לכנסת הצעת חוק חדש לפי המתכונת של החוק מן השנה שעברה.

לפי הצעה זו מקבלת ממשלת ישראל רשות ואפשרות לגייס שוב, באמצעות הבאנקים ומוסדות כספיים אחרים, את הסכום של חמישה מיליון ל"ל. אוזכר לכם בכי-סוקים ספורים את תנאי המילוא. כספי המילוא ייפדו בספטמבר 1956. הרשות בידי האוצר לפדות כספי המילוא גם לפני המועד הזה. המלווים יקבלו רבית של 3% לשנה. חישוב מיכסת המילוא בסכום של חמישה מיליון ל"ל, נעשה על בסיס של יחס מסויים להיקף הפקודות בבאנקים הנמצאים בארץ, ובהתחשב בכך, שהיקפם גדול השנה הרבה מאשתקד.

החוק כבר עבר את הקריאה הראשונה בוועדת הכספים, ואני שמח להודיעכם שהוא נתקבל שם פה אחד, בלא כל הסתייגות. בשם ועדת הכספים מביא אני את החוק לפני הכנסת, בבקשה לקבלו גם כאן פה אחד. מטרת המילוא היא להפחית את ההפרש בין הסכומים הנחוצים לכיסוי התקציב לבין סכומי הכסף העומדים לרשות המדינה. על ידי כך נעזור במידה מסויימת לאיזון התקציב, זו המטרה הנכספת של מדינת ישראל לגבי כל תקציביה. ואנו מקווים, שהסכום הזה, של חמישה מיליון לירות, יגוייס תוך זמן קצר.

אני מבקש מאת כבוד היושב ראש להעמיד את הצעת החוק להצבעה, ואני חוזר ומדגיש, שבוועדה לא היתה כל הסתייגות.

היו"ר י. בורג :

העובדה שאין לחוק זה כל הסתייגות, מאפשרת לקיים את הנוהג במקרה זה, לא לחכות 24 שעות מוזמן הנחתו על שולחן הכנסת. אני מעמיד להצבעה את חוק המילוא (מוסדות כספיים).

ה צ ב ע ה

חוק המילוא (מוסדות כספיים), תשי"א — 1951, בנוסח הוועדה, נתקבל פה אחד.

הישיבה נפטקה בשעה 18.40

ישיבה ר"ע, כ"ט סיון תשי"א (3 יולי 1951)

— חוק לתיקון פקודת הגבלות שכר-דירה (דירות) (שפרינצק, ניר) ; חוק לתיקון פקודת ההגבלות על שכר-דירה (בתי-עסק) (שפרינצק, ניר) —

הישיבה נחתשה בשעה 20.10

ו. חוק לתיקון פקודת הגבלת שכר-דירה (דירות), תשי"א—1951 *

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

עליהם. התיקון הראשון הוא, שאם בעלי-הבית גר בביתו והבית עומד לחלוקה, או למכירה פומבית, הוא אינו מפי' סיד את זכויותיו כדייר, אלא נשאר בדירה ומוגן על-ידי הפקודה הנ"ל.

התיקון השני אומר, שאם בעלי-הבית עומד להרוס את הבית, והוא יכול לקבל על סמך זה צו פינוי נגד הדיירים, לא יקבל את צו הפינוי אלא אם יעמיד דירה אלטרנטיבית לרשותם של הדיירים הגרים בבית העומד ליהרס, זה תכנו של התיקון השני.

במקרה של משפט בעניינים שחוק זה נוגע בהם ועדיין לא יצא פסק-דין בדרגה ראשונה — הרי חוק זה חל עליו. אבל אם כבר יצא פסק-דין בדרגה ראשונה ומוגש עתה ערעור, הרי פסק-הדין יכול היה להיות בסדר בדרגה הרא' שונה, אך שר-המשפטים רשאי להתקין תקנות ביחס לפס' קי'דין אלה. וזה תכנו של הסעיף האחרון.

מאחר שאין הסתייגויות, והחוק מונח על שולחן הכ' נסת זה 24 שעות, אני מבקש את הכנסת לקבל את החוק הזה.

היו"ר י. שפרינצק :

אני מעמיד להצבעה את החוק.

ה צ ב ע

החוק לתיקון פקודת הגבלת שכר-דירה (דירות), תשי"א — 1951, בנוסח הוועדה נתקבל.

ז. חוק לתיקון פקודת ההגבלות על שכר-דירה (בתי-עסק), תשי"א — 1950 *

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

אחר כך באות שתי הגיrsות א' ו-ב', המכוונות כלפי אחים ואחיות.

בנוגע לאחים ואחיות חשבה הוועדה, שאינם צריכים להיות במדרגה אחת עם האישי, האשה, הילדים וההורים. וכאן נחלקו הדעות : אם לתת לאחים ואחיות אינו עדיפות, או שדינם יהא כדוין קרובים אחרים ? לפי גירסה ב' יהיו האחים והאחיות מוגנים בתור שוכרי בית-העסק, אך במק' רה זה ניתן שיקול רב לשופט להחליט, אם הנוק שייגרם על-ידי מסירת הדירה לטובת האחים והאחיות, יהיה יותר גדול כשהדבר יישאר בידי בעלי-הבית, או להיפך. אינני מגן על גירסה זו, אני רק מסביר את הדבר, אך סוף סוף אין זה ויכוח פרינציפיוני. לפי גירסה א' אין האחים וה' אחיות נכללים בסוג ג' להיות דינם כדוין הקרובים הרח' קים ביותר, המוגנים על-ידי החוק, אלא במקרה שהיו תלויים בנפטר סמוך לפטירתו. חלק אחר מסוג זה הם אנשים שאינם קרובי הנפטר אך היו תלויים בו סמוך לפ' טירתו והשתתפו אתו בהגלת העסק. פה נשאר לבית המשפט מקום רחב לשיקול, כי על השופט להחליט, עד כמה היו הקרובים תלויים באמת בנפטר ואם תלות זאת היתה חשובה במידה כזו, שבלעדיה לא היו יכולים

היו"ר י. שפרינצק :

אני מתכבד לפתוח את הישיבה. כעת נעבור לסעיף ג' בסדר-היום — חוק לתיקון פקודת הגבלת שכר-דירה (דירות), תשי"א — 1951.

רשות-הדיבור לחבר-הכנסת ניר, יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

נ. ניר-רפאלקס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :

כנסת נכבדה. ועדת החוקה, חוק ומשפט מביאה בזה לקריאה שניה את החוק לתיקון פקודת הגבלת שכר-דירה (דירות), תשי"א — 1951. זהו אחד החוקים שהוצע על-ידי מי שהיה חבר-הכנסת ועכשיו שופט בית-המשפט המחוזי, מר לם. זהו החוק השני שהוצע לפי איניציאטיבה פרטית של חברי-הכנסת, ואני מקווה שהוא יתקבל על-ידי הכנסת.

בהצעת החוק הוזה, שהובא לקריאה ראשונה, היו ארבעה תיקונים לפקודת ההגבלות על שכר-דירה. אך מא' חר ששניים מן התיקונים האלה היו אמנם רצויים, אך מסר' בכים למדי, פתחה ועדת החוקה בוויכוח בהם, אך החלטנו בהסכמה כללית, להביא רק שניים מתוך ארבעת התיקור' נימ, אם כי יתר השניים רצויים, כדי שנוכל להביא את השניים האלה שעליהם היתה הסכמה כללית, עוד לכנסת הראשונה.

שני התיקונים האלה, שעל תכנם כבר דיברתי לפני שבועיים בשעה שהובאו לקריאה ראשונה, אחזור בקצרה

היו"ר י. שפרינצק :

אנו עוברים לסעיף ד' בסדר-היום — חוק לתיקון פקודת ההגבלות על שכר-דירה (בתי-עסק), תשי"א — 1951.

רשות-הדיבור ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר-הכנסת ניר.

נ. ניר-רפאלקס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :

חוק זה, כמו קודמו, הובא על-ידי מר לם, חבר-הכנסת לשעבר, ואנו שינינו אותו בהרבה, כמעט את כל תכנו, ורק העקרון שבו נשאר. אדם שיש לו עסק בביתו של אחר, אם בעל-העסק מת והשאיר משפחה, בא חוק זה לתת הגנה מפני צו-פינוי של בעלי-הבית לא רק לבני המשפחה, אלא גם למעוניינים אחרים בעסק זה.

ההצעה הקודמת דיברה באופן כללי על יורשי המנות. לא רצינו לקשור את ההגנה על מחזיק בית-העסק בזכויות ירושה, ומשום כך החלטנו, בלי להיכנס בדבר זכויות ירו' שה, שפקודה זו להגבלת שכר-דירה (בתי-עסק) תגן קודם כל על בני משפחת המנוח בלי שום תנאים, כלומר, קודם כל על הבן-זוג של הנפטר, ואם אין בן-זוג — הרי על הילדים, ואם אין ילדים — הרי על ההורים של הנפטר.

אלה תקיים. על השופט יהיה מוטל לבדוק בכל מקרה ומקרה ולהחליט כפי שימצא לנכון.
 גם כאן קיים הסעיף האחרון הקובע, ששר־המשפטים יוציא תקנות בנוגע למשפטים תלויים ועומדים.
 בנוגע לגירסה א' וב' יש הסתייגות לחבר־הכנסת קליבנוב.

יעקב קליבנוב (הציונים הכלליים):

כבוד היוש־ראש, כנסת נכבדה. לא אחזור על הדברים שאמרתי לפני שבועיים, בשעת הוויכוח בקריאה ראשונה על הצעת החוק הזה. אני חושב שיש לנהוג מידת זהירות גדולה מאד בענין מסירת מקומות־עסק אחרי פטירת האיש שהחוק בשכירות עליהם בחייו, כדי לא לאפשר לבני משפחת הנפטר נצל את ההקלות והרחבת הזכויות המוצעות פה לשם עשיית רווחים קלים על־ידי מסירת בית־העסק לאדם אחר תמורת דמי־מפתח, עם השאר שלט בלבד, כאילו בית־העסק מוסיף להיות שייך לבני משפחת הנפטר. אנחנו נתקלים במקרים כאלה על כל צעד ושעל ואיני חושב שמן הנכון הוא שהכנסת תתמוך באנשים הרודפים אחרי רווחים קלים ותעזור להם לעבור על האיסור המפורש בחוקי הדירור שלנו לקבל דמי־מפתח. לפיכך, אם כי יש להצדיק באופן עקרוני את העברת זכות השכירות על בית־עסק לבני המשפחה, הרי על כל פנים יש לצמצם את חוג האנשים שלהם ניתנת הזכות לקבל את בית־העסק אחרי הנפטר.

הצעת־החוק היא איפוא, סעיף 2 ינוסח רק בהיקף הפיסיקה הראשונה, והיינו: "נפטר שוכר או שוכר־משנה של בית־עסק שפקודה זו חלה עליו, רואים כשוכר או כשוכר־משנה של אותו בית־עסק את מי שהיה בן־זוגו של הנפטר בשעת פטירתו, ובאין בן־הזוג, כאמור — את ילדיו, ובאין ילדים — את הוריו". לדעתי, זהו החוג הרחב ביותר שמותר לתת לו את הזכויות וההקלות המוצעות, ואין להרחיבו על בני משפחה אחרים, כגון אחים או קרובים אחרים או תלויים סתם. על־ידי צמצום חוג הנהנים, ייתכן כי ייגרם עוול במקרים בודדים, אבל לעומת זאת תישמר כוונתם האמיתית של חוקי הגבלת שכר־הדירה ותיחסם הדרך בפני מסירת זכויות של שכירות תמורת דמי־מפתח. הצעת־החוק היא איפוא, בין שתתקבל גירסה א' ובין שתתקבל גירסה ב' של הצעת הוועדה, למחוק את כל מה שנאמר אחרי המלים: "ובאין ילדים — את הוריו".

ג. גיר־רפאלקס (י"ר ועדת־החוקה, חוק ומשפט):

כנסת נכבדה. ממש כמו חבר־הכנסת קליבנוב, כן גם הוועדה לא רצתה, שעל־ידי תיקון זה תיווצר אפשרות למישהו לספסר בבית־עסק אחרי מות קרובו. אך יש לי רושם, שלא בגירסה א' ולא בגירסה ב' אינה ניתנת אפשרות לספסר בבית־עסק, גם גירסה א' וגם גירסה ב' מכירות בכך שמלבד קרוביו הקרובים של הנפטר—האלמן, הילדים וההורים — יכולים להיות גם קרובים אחרים, או אנשים התלויים בנפטר. למשל, יכול להיות מקרה, שהעסק היה משותף לשני אנשים אך חוזה השכירות היה רשום על שם אחד מהם, על שם הנפטר, ואז ישללו מהשותף השני את האפשרות לנהל את בית העסק. מהו היושר בכך?

יעקב קליבנוב (הציונים הכלליים):

לא ישללו; אי אפשר לשלול.

ג. גיר־רפאלקס (י"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

למה לסמוך על נסים כשאפשר לתקן את הדבר בחוק? אנו אומרים, שהשופט יבדוק אם האחים, האחיות

הזאת.
 ה"ו"ר י. שפרינצק:
 ניגש להצבעה.

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר־הכנסת י. קליבנוב לא נתקבל.

ה"ו"ר י. שפרינצק:

רשות־הדירור לחבר־הכנסת בר־ב־האי, שיגן על גירסה א'.

דוד בר־ב־האי (מפא"י):

אדוני היוש־ראש, כנסת נכבדה. מטרת התיקון המוצע בחוק הגבלת שכר־הדירה, איננה התערבות בחוקי־ירושה או בהקניית זכויות חדשות בנכס. המטרה היחידה היא, למנוע אפשרות נישול של האנשים שפרנסתם היתה על בית־עסק זה. שום מטרה אחרת אינה משתמעת מתיקון זה. אכן הבוחן, המומנט המכריע, היא מידת תלותם של אנשים שונים בבית־העסק של הנפטר. מידת תלות זו פירושה: באיזו מידה היתה פרנסתם וכלכלתם תלויה בבית־העסק הזה של הנפטר, ואז קיימת הנחה יסודית בחוק — פרנסתם של אלמנות, ילדיה, הוריו, היתה בלי כל ספק כרוכה בו. להם צריכה להינתן אפשרות לא להיות מקופחים מהזכות להמשיך בעסק הזה, או לקבלת תמורה מתאימה, אם אין אפשרות אובייקטיבית לנהל את העסק. גירסה א' אינה רוצה להרחיב את המסגרת הזאת על בני־משפחה אחרים, לא על אחים ולא על אחיות. היא מכניסה סימן אחר, היא אומרת: אם היו אנשים אחרים, קרובים או לא קרובים, שהיו תלויים בנפטר סמוך לפטירתו, והשתתפו באותה שעה בהנהלת העסק, ביחס אל־הם קיימת סכנת נישול; קיימת סכנה, על־ידי פטירת הבעל הרשמי של העסק, שהם י שארו מחוסי פרנסה. בניגוד למה שנאמר בגירסה ב', לא ראינו הצדקה להרחיב את המסגרת גם על אותם ואחיות שיכולים להיות בלתי תלויים לגמרי בעסק הזה, ושיקבלו כאילו חלק מן הירושה, ובוזה ניתנת להם אפשרות לספסר ברכוש זה על־ידי דמי־מפתח, או באיזו צורה אחרת, בנכס שלא היתה להם שום שייכות אליו.

לכן אנו חושבים שגירסה א' ממצה את הבעיה הזאת; היא מוציאה אפשרות של נישול בלי להקנות זכויות של ספסרות בנכס הנפטר.

ה"ו"ר י. שפרינצק:

אני מניח שהכל מבחינים בין גירסה א' לגירסה ב', אני מעמיד להצבעה את שתי הגירסאות.

ה צ ב ע ה

בעד גירסה א' — 20

בעד גירסה ב' — 3

גירסה א' נתקבלה.

ה"ו"ר י. שפרינצק:

אני מעמיד להצבעה את החוק כולו.

ה צ ב ע ה

חוק לתיקון פקודת ההגבלות על שכר־דירה (בתי־עסק), תשי"א — 1950 נתקבל.

ח. חוק שירות-בטחון (תיקון) (מס' 2), תשי"א—1951 *

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

רשאי לקבוע בתקנות את חישוב השנה לצורך סעיף זה, ובדרך כלל נחשבת ראשית השנה בהתאם לצרכי הצבא, והיינו מן האחד באפריל.

הנימוקים העיקריים לשינויים בחוק בקשר עם שא"ל הצירופים והחלוקה הם:

(א) יש צורך בתקופת אימונים נפרדת של המפקדים, (ב) יש צורך בתקופת אימונים מגובשת של חי"ה, בין בתקופת תמרון ובין לאימונים. אם רוצים גם לאמן את היחידות וגם לתמן אותן — אי אפשר לרכוש את כל היחידות בבת אחת במועד אחד.

(ג) החלוקה תהיה יותר נוחה לחיי הכלכלה של הארץ, כי אם נוציא בבת אחת עשרות אלפי אנשים מחיי הכלכלה, עלול הדבר לגרום לפגיעה קשה.

(ד) ישנם בצבא 400 מקצועות שהם זיהים עם מקצועות אורחיים, והדבר מחייב אימון נפרד בקורסים נוספים, ואחר כך שוב באימונים מיוחדים ומאוחדים.

בקשר לכך הוכנסו כל השינויים שדיברתי עליהם. כאמור, ישנה רק הסתייגות אחת — זו של חברי הכנסת הררי.

אני חייב להודיע, שחברי הכנסת ורפתטיג הצביע בעד החוק הזה בוועדה, אולם הודיע שהוא מצביע בעד התיקונים האלה כיון שכרגע לא נידון חוק שירות הבטחון כולו. הוא מתנגד לחוק שירות הבטחון כפי שהוא משום שהוא מתנגד לשירות גשים בצבא. הוא ביקש ממני למסור הודעה זו, שתמיכתו בתיקונים אלה אין פירושה שהוא סומך ידיו על החוק כולו.

יזהר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית):

כנסת נבכדה. הבעיה העיקרית בחוק שירות הבטחון היא מציאת איוון מתאים בין הצרכים והדרישות של הצבא לבין חיי האזרחים של האזרח. לא לנו לשכות שלפי מבנה צבאנו כל אורח הוא איש צבא. אבל מרבית אנשי הצבא שלנו הם אזרחים. לפי הנוסח הראשון של החוק אפשר היה לקרוא כל אזרח לשירות מילואים לתקופה של חודש לשנה, למפקדים שבוע נוסף, וחוף מזה יום בכל חודש. עתה באים ודורשים מאתנו לאפשר את מיצול התקופה הזאת לשניים וכן לאפשר צירוף של היום לחודש עד כדי שלושה ימים רצופים. וזאת מטעמים שלא אתווכח עליהם עכשיו. אני משוכנע שאלה טעמים רציניים וש"קולים ושאמנם הצבא זקוק לסידורים אלה והם עשויים להגביר את יעילותו. אבל עד כאן ולא יותר מכך. אין כל ספק שאם אורח נדרש לעזוב למשך חודש שלם את מלאכתו ואת בית-מלאכתו, ולפעמים עובדים בפיקוחו עוד שלושה ארבעה פועלים שגם הם סובלים מכך שבעל העסק הולך לעתרות — הוא חייב לעשות את הסידורים הדרושים למשך חודש זה. אם במקום לצאת לחודש, כפי שהחוק מחייב עכשיו, יצטרך לצאת פעמיים לשבועיים — הוא יצטרך לעשות את הסידורים האלה ביחס למשקו או לבית-מלאכתו פעמיים במשך שנה, וזה יקשה עליו. אבל על כך באנו בוועדה ליני הסכם מוחלט, שההכרעה אם לפצל את תקופת השירות תהיה בסמכותו של הרמטכ"ל או בסמכותו של אלוף שהוסמך על ידו.

היו"ר י. שפרינצק:

נעבור לסעיף ה' של סדר-היום — חוק שירות הבטחון (תיקון) (מס' 2), תשי"א — 1951.

רשות-הדיבור ליושב-ראש הוועדה לעניני חוף ובטחון.

מאיר ארגוב (יו"ר הוועדה לעניני חוף ובטחון):

כנסת נבכדה. חוק שירות הבטחון (תיקון) (מס' 2), הובא לקריאה ראשונה ב-5 ביוני 1951 — א' סיון תשי"א, וכעת אנו מביאים אותו לקריאה שניה.

ברצוני להסביר, שבין יתר הסעיפים היה גם סעיף שדן בגיוס הרופאים, כיון שהיו חילוקי דעות בין משרד-הבטחון לבין הסתדרות הרופאים, קופת חולים ומשרד-הבריאות, מינה שר-הבטחון ועדה בהשתתפות באיכות מסורת אלה ובאיכות משרד-הבטחון, שתמצא נוסחה משותפת. לצערי, נוסחה משותפת כזאת לא נמצאה עד היום. לכן החליטה הוועדה שסעיף זה, הנוגע לגיוס רופאים, או שיובא למליאה אם תתכנס הכנסת לפני הבחירות, או שיידחה לכנסת הבאה. אני מביא איפוא לקריאה שניה את כל החוק בלי הסעיף הנידון.

ברצוני להזכיר לחברי הכנסת מהם התיקונים המוצעים בחוק זה. התיקון הראשון הוא לסעיף 5 של חוק שירות הבטחון, אשר קבע כי אפשר לקרוא לתושב קבוע בגיל 17 להתייצב רק לרישום ולא לבדיקות אחרות. התיקון המוצע יאפשר לקרוא לתושב קבוע בגיל 17 גם לבדיקה רפואית ולבדיקה פסיכוכימית, כדי לכוון את האיש למקצוע ולענף המתאים. עלייני הוספת המלים: "שמלאו לו 17 שנים המיומנות" הובטח שהמתייצב ייקרא לבדיקה רק במלאת לו 17 שנה.

התיקון השני מתייחס לסעיף 7 של חוק שירות-הבטחון. לפי החוק הקיים, תקופת שירות המילואים שמחשבים אותה על בסיס של שנה אינה ניתנת לחלוקה. אם קוראים מישהו למספר ימים מסויים הוא צריך לשרת גם אם אין בשבילו תסקופה מלאה. התיקון המוצע יאפשר לחלק תקופה זו של שירות המילואים של חודש בשנה לשני חלקים, לאו דוקא שווים; ובהסכמתו של האיש הנוגע בדבר — גם לשלושה חלקים. כאן הוסיפה ועדת החוף והבטחון, על מנת להבטיח שהאזרח לא יוטדד יותר על המידה, שחלוקת השירות של חודש לשנה לשני חלקים או שלושה תיעשה רק לפי פקודת הרמטכ"ל או על-ידי מפקד בדרגת אלוף שהוסמך לכך על-ידי. (סעיף 1(1) ו-2).

אשר לשירות המילואים של יום לחודש — כאן דרוש שה פעולה הפוכה. לפי החוק הקיים אי אפשר לצבור את הימים, והשירות הוא יום לחודש. הנסיון מלמד שיש בזה משום בבוז זמן, וצריך לתת לצבא אפשרות לקרוא לאדם למילואים ליומיים אחת לחודשיים או לשלושה ימים אחת לשלושה חדשים. בסעיף זה הביא הסתייגות חברי הכנסת הררי.

כמו כן נוסף סעיף חדש, סעיף ח', ביחס לקביעת יום השנה. בענין זה התעוררו חילוקי דעות והיה גם משפט מסויים, שאורח תבע את הצבא למשפט משום שחייבו אותו מיד עם גמר שירות השנה הקודמת בשירות מילואים לשנה הבאה. החוק המוצע בזה קובע ששר-הבטחון

ולדעת אורחים רבים מוטב לצרף את ימי שירות מילוי אים לשלושה ימים רצופים אחת לשלושה חודשים, מאשר להטריד אדם יום אחד מדי חודש. שנית, מבחינת יעילות האימונים וריכוז שמענו מפי נציגי הצבא, כי שלושת הימים הרצופים יהיו יעילים יותר. בה במידה שהזמן מפוצל, קטנה היעילות ופירושו הרבר: בזכו זמנו של האורח לבטלה. תיקוני הוועדה באו להקל על האורח את מילוי חובתו בשירות המילואים וגם כדי להגביר את יעילותו של הצבא.

מה שהציע חברה-הכנסת הררי בהסתייגותו אינו מת-קבל על דעת אנשי הצבא, והרוב בוועדה שוכנע על-ידי הנימוקים שהביא הצבא נגד ההסתייגות. בדרך-כלל מוגן האורח שלא יקראו אותו מיד עם סיום שירות של שלר-שה ימים לשלושה ימים נוספים. הצבא לא ינהג כך, אבל יש יחידות שכל הגבלה בחוק יכולה לגרום להן תקלה. למשל: הצבא טוען שאם התקבל הסתייגותו של חברה-הכנסת הררי, עלול להיווצר מצב, שאם גדוד מסויים ייקרא לשירות מילואים רק אחרי עבור חודשים מזמן השירות הקודם, ותוך כדי שני החודשים שבהם אין מת-קיימים אימוני הגדוד תתקיים השתלמות של מפקדי כיתות גמסגרת החטיבה לשם הכנת אימון הגדודים, הרי כל מפקדי הכיתות הללו לא יוכלו להשתתף באימונים הרצוי-פים של הגדוד כולו.

יזהר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית):
 לא ייקראו לגדוד.

מאיר ארגוב (יו"ר הוועדה לעניני חוק ובטחון):

כך אחת פוסק ואינך רוצה להתחשב בצרכי הצבא. הצבא הוא הפוסק אם נחוצים לו תילים לאימונים מיוחדים והוא קורא אותם ליום או יומיים; ואם יהיה צורך לקיים תמרון של הגדוד כולו, הרי לפי הסתייגותך אי אפשר יהיה לקרוא אף מפקד גדוד לאימונים, כי אסור יהיה לקרוא לו ליומיים נוספים. אני מדבר כאן על נימוקי הצבא ולא על נימוקי האורחים.

בא"כות הצבא טען טענה שניה, והיא: שבמדינה שלנו רב מספרם של האנשים המשנים את מקום מגוריהם, ועלידי כך הם עובדים מיחידה צבאית אחת לאחרת. יוצא איפוא, לפי הדוגמה שהבאתי, שאם אורח היה בשירות רצוף ואחר-כך הועבר לגדוד אחר שטרם מילא את כל מכסת השירות שלו, לא יוכלו לקרוא לאותו אדם לש"י-רות והוא לא יוכל להשתתף באימונים של גדודו החדש. דבר זה עלול לפגוע בכשר האימונים של המוני אנשים. חוץ מזה יחייב הדבר הנהלת ספרים מיוחדת במינה, לא רק ביחס לעצם חובת השירות של כל אדם, אלא קביעת כרטיסיה מדוקדקת של כל פרט ופרט. על יסוד נימוקים אלה הוברר לנו, שהצבא אינו מתכוון לפגוע או לשנות מהנהגה, אלא בבקשו תיקון זה של צירוף שלושה ימים הוא מתכוון ליעילות האימונים בלבד. הצבא מתחייב שלא תהיה סמיכות קרובה מדי בין תקופת שירות אחת לתקופת שירות שניה. משום כך אין צורך להכניס סעיפים נוס-פים אשר יכבידו על התיקון היסודי.

אני מציע לא לקבל את הסתייגותו של חברה-הכנסת הררי.

נקודת המחלוקת שביני ובין הוועדה היא ביחס לצי-רוף של היום לחודש עד כדי שלושה ימים. אין מחלוקת על כך שאפשר לצרף ימים בודדים לשלושה ימים. אבל לפי ניסוחו של הסעיף אין מניעה — אם לא התקבל הס-תייגותי — שהצבא יצרף שלושה ימים מהחדשים ינאר, פברואר, מארס, ומיד סמוך להם יצרף עוד שלושה ימים מהחדשים אפריל, מאי, יוני, דהיינו: שהאיש ילך לששה ימים, והוא יצטרך שוב ללכת לששה ימים. בסוף שלושה חודשים, יקחו אותו לשבועיים מתוך שלושים הימים. כע-בור שלושה חודשים יצרכו שוב שלושה ימים אל שלושה ימים רצופים. אחר-כך, עם תום שלושת הח-ודשים יקחו אותו שוב למשך השבועיים שבוותרו מתוך שלושים הימים; ואם הוא מפקד — יהיה לו עוד חשבון של שבוע נוסף. אם כי חשבון הימים איננו משתנה, אבל ההכרח להיעדר מן העבודה ששה ימים רצופים, אחר-כך שבועיים רצופים וששה ימים רצופים ושלושה שבועיים רצופים, וכל זה בהפסקות זמן קצרות — הורס, לדעתי, את זיויו של האורח ואת יעילות עבודתו. אם נגזר עלינו לקבל את הצירוף של שלושת הימים, אני רוצה להעמיד סייג לצבא שלא יוכל לצרף לשלושה ימים אלה שלושה ימים אחרים, כי אם לאחר עבור חודשים מיום ששירת האיש שלושה ימים רצופים. כי יש הבדל אם אדם נלקח מעבודתו לשלושה ימים או לששה ימים. כל יום נוסף מרחיק את האדם מעבודתו ומקלקל את עסקו ואת משקו. לדעתי היתה נכונות מצד שר-הבטחון להחמיר אפילו יותר משהחמרת בהסתייגותי, והוא פירש את החוק כך, שם פנים ואופן אין לצרף שלושה ימים לשלושה ימים ולע-שותם ששה ימים.

אין אני משוכנע שהצבא יתחשב בדעה זו של שר-הבטחון. ולכן הצעתי היא שסעיף ד' של החוק יתוקן כך (אני קורא רק את פיסקה 1 של סעיף ד'): "בין תקופת שירות רצוף אחת לבין תקופת שירות רצוף שבאה לאח-ריה יעברו לפחות חודשים, במקרה ששתי התקופות של שלושה ימים, או עבר לפחות חודש בכל מקרה אחר, אלא אם כן הסכים יוצא-הצבא בעצמו לצרף את הימים". אין פלוגתא שאם האיש בעצמו מסכים, אפשר לצרף כל מיני צירופים, אבל בהעדר הסכמה כזאת אפשר לצרף רק שלושה ימים ותו לא.

יודע אני שיושב-ראש הוועדה יסביר לנו בודאי בק"ן טעמים מדוע יותר טוב לצבא הסידור הקבוע בחוק. אבל לעומת זה שומה על חברה-הכנסת לדאוג גם לאורחים, ולא רק לצבא. עלינו לתת לצבא כל מה שאנו יכולים לתת לו, אבל חובתנו גם לדאוג במשהו לחיי האורחים. אני רק מציינ מההסתפחות של חוק שירות בטחון היא, שמעם לפעם מקבל הצבא את דרישותיו ומביא דרישות נוספות. אין מוסד אחר במדינה — זולת הכנסת — שיכול לדאוג גם לחיי האורח.

לדעתי הגענו לידי איוון כשנתנו לצבא אפשרות לגייס את האנשים לא יותר מאשר לשלושה ימים רצופים. אין לעשות משלושת הימים האלה לשלושה חודשים ששה ימים רצופים.

מאיר ארגוב (יו"ר הוועדה לעניני חוק ובטחון):

חברה-הכנסת הררי יצר פה מחלוקת לשם מחלוקת. התיקונים שבאו מטעם הצבא באו לאחר הנסיון שטוב לקרוא אדם לאימונים ליותר מיום לחודש, כי עד עתה אסור היה לצרף או לחלק את ימי האימונים. לדעת הצבא

ישיבה ר"ע, כ"ט סיון תשי"א (3 יולי 1951)

— חוק שירות-בטחון (תיקון) (מס' 2) (שפרינצק); חוק לקיום תקפן של תקנות ההגנה (הוראת שעה) (מס' 3) (שפרינצק, אזניה, גיר) —

היו"ר י. שפרינצק:

היו"ר י. שפרינצק:

אני מעמיד להצבעה את החוק בנוסח הוועדה.

אני מעמיד להצבעה את ההסתייגות המשותפת לחברי הכנסת הררי ובן-אהרן.

הצבעה

הצבעה

חוק שירות הבטחון (תיקון) (מס' 2), תשי"א —
1951, בנוסח הוועדה נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת י. בן-אהרן וי. הררי לא נתקבל.

ט. חוק לקיום תקפן של תקנות ההגנה (הוראת שעה) (מס' 3),

תשי"א—1951 *

(קריאה שניה וקריאה שלישייה)

היו"ר י. שפרינצק:

היו"ר י. שפרינצק:
נעבור לסעיף ב' של סדר-היום — חוק לקיום תקפן של תקנות ההגנה (הוראת שעה) (מס' 3). רשות-הדיבור לחברה-הכנסת אזניה, יושב-ראש ועדת-המשנה שטיפלה בחוק זה.

התקנה השניה שאין אנו מציעים להאריך את תקפה, היא תקנה 36, מאחר שנתקבלו תקנות שעת-חירום ישראליות המסדירות את הענין הזה. תקנה 36 מאפשרת ביקורת יעילה של תנועת האניות הרשומות בישראל ומתן צו לאניה לגסוע בכיוון מסויים.

תקנה 43, שאין מציעים להאריך את תקפה, — תכנה כלול בחוק תחליף, שנתקבל לפני שבועיים בכנסת, והוא התיקון לפקודת מסילת-הברזל ולפקודת הנמלים.

אני רוצה עוד להסב את תשומת-לכם לתקנה אחת שאין מציעים להאריך את תקפה, והיא תקנה 49, ובזה אסתפק. תקנה 49 מתירה שימוש במקרקעים לצרכי צבא, אך, מכיון שקיימת תקנה המאפשרת תפיסת מקרקעים, מצאה הוועדה שאין צורך בתקנה המאפשרת את השימוש במקרקעים, כי תפיסת מקרקעים חלה גם על השימוש במקרקעים.

אלה הם הדברים העיקריים בתקנות שאין אנו מציעים את הארכת תקפן. תקפן של השאר אנו מציעים להאריך לפי התוספת המצורפת לגוף החוק.

נחום גיר-רפאלקס (מס' 8):

כנסת נכבדה. ההסתייגות שלי היא לגבי סעיף אחד של התוספת. פה כתוב, שתקנות ההגנה, חוץ מתקנות מסויימות, שעליהן דיבר חברי-הכנסת אזניה, מספר 15 (א) 36, 43, 49 — יוארך תקפן. אני מציע, להוציא מכלל התקנות שיוארך תקפן גם את התקנות 47 ו-50.

חברה-הכנסת אזניה מסר לכם, שוויתרנו על הארכת תקפה של תקנה מס' 49, המאשרת שימוש במקרקעים לצרכי הצבא והנימוק היה, שקיים במדינה חוק לתפיסת מקרקעים. אני יוצא מתוך אותה הנחה עצמה ואומר, שאם ישנה אפשרות לתפוס מקרקעים, הרי כל-שכן שאם שר להשתמש במקרקעים, כי הרי הזכות הגדולה ביותר כוללת גם זכות קטנה יותר, ולכן גם לא הארכנו את תקפה של תקנת ההגנה 49. זה חל לפי דעתי גם על תקנה 47, המאפשרת ביצוע עבודות בקרקעות לצרכי צבא. אם אפשר לתפוס קרקע לחמש שנים, כל שכן שאפשר לעשות זאת לשעתיים או שלוש שעות. לכן אני שואל, מה צורך בתקנה זו? ואם ישאלוני: ומה מוזיק לך הדבר? אענה, שבמידה שאפשר לצמצם את הארכת תקפן של התקנות האלה, שמקורן בממשלת המאנדאט, מקור לא כל-כך נקי, יש לעשות זאת. ואם לא ייגרם שום נזק לרפובליקה — ייזרזרו ה"קונסולים" מלקבל עוד תקנה משל הבריטים, שאין צורך בה.

ברוך אזניה (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני מתכבד להגיש לכנסת לקריאה שניה את הצעת החוק לקיום תקפן של תקנות ההגנה, (הוראת שעה) (מס' 3) תשי"א — 1951. כשעמדה בראשית יוני בפני ועדת החוקה, חוק ומשפט השאלה הארכת תקפן של התקנות לשעת-חירום, באה הוועדה לכלל דעה, שאין להאריך את תקפן בלי לבדוק אותן תחילה אחת אחת ולמיינן לשם בדיקה אם יש הכרח בהארכת תקפן של כל אחת מהן. אך מכיון שהזמן היה מצומצם, כי תקפן של התקנות עמד להיגמר ב-10 ביוני 1951, הוגש לכנסת ונתקבל על-ידיה ב-5 ביוני 1951, חוק המאריך את תקפן של כל תקנות ההגנה עד ה-30 ביולי 1951, כדי שתהא שהות בידי הוועדה לברר, איוז תקנות צריכות להישאר בתקפן ואיוז לא. תוצאתה של עבודת המיון שנעשתה על-ידי ועדת-המשנה, מונחת בפניכם בצורת הצעת-חוק המוגשת עכשיו. בתוספת להצעת החוק תמצאו את כל התקנות שהוועדה מציעה להאריך את תקפן עד ה-31 בדצמבר 1951. העקרון שלפיו נגשה הוועדה לעבודת המיון היה, שכל התקנות, שההצעות להחליפן בחוק ייקבע כבר מונחות על שולחן הכנסת, וזה סימן לחירויות וחשיבותן, יש להאריך את תקפן, אם החוקים להחליפן לא נתקבלו עדיין על-ידי הכנסת — כדי שלא יישאר חלל ריק בהרבה שטחים חיוניים.

לעומת זה, שורה של תקנות שהיו בתוקף עד ה-10 ביוני ושתקפן הוארך עד ל-30 ביולי, איננו מציעים כיום להאריך את תקפן עוד.

אני רוצה למסור באופן כללי את התוכן של התקנות שאנו מציעים להאריך את תקפן, אך קודם לכן עלי למסור, שישנה הסתייגות מצד יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט לגבי שתי התקנות שרוב הוועדה מציע להאריך את תקפן, ויושב-ראש הוועדה מציע לא להאריך את תקפן.

אם כן, התקנות שאנו מציעים להאריך את תקפן משמשות בסיס משפטי ליכולת הפיקוח של המדינה בשטחים כלכליים וליכולתה לבצע עבודות בקרקעות לצרכי הצבא.

התקנות שאין מציעים להאריך את תקפן הן: תקנה 15 (א), המתירה למנהל הדואר להפסיק את הקשר הטל-

— חוק לקיום תקפן של תקנות ההגנה (הוראת שעה) (מס' 3) (ניר, אוניה, שפרינצק); הודעת יושב-ראש ועדת-הכנסת (שפרינצק, הררי); חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (שפרינצק, רוזן) —

והקרקע לא תיחפס על ידו. רצוי יותר שתיתן האפשרות הקלה יותר של ביצוע עבודות מן האפשרות שהצבא יוכרח לתפוס את הקרקעות כשיצטרך לבצע בהם עבודות. אשר לתקנה מס' 50, הענין הוא בזה, שישנה הצעת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, והיא מסדירה בין השאר גם את בעיית התקנה הזאת. אגב הדיון הכולל בענין זה שיתקיים בכנסת השנייה, יימצא הסדר גם לשאלה, איך אפשר לבצע עבודה בלי לעלות על הקרקע, תימצא צורה שלא תפגע באורח ולא יהיה לה ריח רע. אי אפשר לבטל, אגב הארכת התקנות, את התקנה הזאת, כי אין לה ברגע זה שום תחליף. לכן אנו מציעים להאריך את תקפן של שתיהן, גם של תקנה מס' 47, בקשר לעבודות במקרקעים, וגם של תקנה מס' 50, בקשר לסמכות החייל או האורח לעלות על הקרקע.

היו"ר י. שפרינצק :

שמעתם את הצעות של חברי-הכנסת ניר — לא להאריך את תקפן של התקנות מס' 47 ו-50. נעבור להצבעה.

ה צ ב ע

התיקון של חברי-הכנסת נ. גיר-רפלאקס לא נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק :

עכשיו נצביע על החוק, כפי שנוסח על-ידי הוועדה.

ה צ ב ע

החוק לקיום תקפן של תקנות ההגנה (הוראת שעה) (מס' 3), תשי"א — 1951, בנוסח הוועדה נתקבל.

י. הודעת יושב-ראש ועדת-הכנסת

כיון שחברי-הכנסת קוק לא היה נוכח בישיבות, ולפי השמועה נמצא בארצות-הברית. קיוויתי במשך כל הזמן כי חברי-הכנסת קוק יחזור, ואוכל בנוכחותו למסור מה פסקה הוועדה. אולם הואיל וחברי-הכנסת מזור הציג שאלה בענין זה, והכנסת עומדת בערוב יומה, אני יכול למסור לכנסת כי ועדת-הכנסת מינתה בזמנו ועדת-משנה שחבריה היו חברי-הכנסת: מזור, קליבנוב ותבורי, שהחליטה כי חברי-הכנסת קוק ראוי לנויפה על התנהגותו באותה ישיבה ועדת-הכנסת אישרה את המלצותיה של ועדת-המשנה, ובוה מסרתי את הודעתה של ועדת-הכנסת.

היו"ר י. שפרינצק :

על-כך לא יהיה ויכוח כללי.

יא. חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט, תשי"א—1951 *

(קריאה ראשונה)

לפקודת סדרי השלטון והמשפט הוראה חדשה. התוספת הזאת תבוא לפי ההצעה אחרי הסעיף הידוע בפקודת סדרי השלטון והמשפט, אשר קובע: „שבת ומועדי ישראל — שני ימי ראש-השנה, יום-הכיפורים, ראשון ושמיני עצרת של סוכות, ראשון ושביעי של פסח וחג השבועות — הם ימי המנוחה הקבועים במדינת-ישראל. לשאינם יהודים, הן כות לקיים ימי מנוחה בשבתם וחגיגיהם.“ החוק המוצע בא להוסיף לסעיף הזה הוראה חדשה, אשר עיקרה יהיה:

והוא הדין לגבי תקנה 50, המרשה לכל חייל ופקיד מוסמך להיכנס לכל קרקע ולבצע את התקנות שנקבעו בשאר התקנות. זה גרוע מסעיף 47, מפני שכאן אין מדובר על תפיסת מקרקעים, אלא על נתינת סמכות לכל זייל ולכל פקיד לעשות את העבודה בכל המקומות האלה, זה אודיוני עוד יותר. לפי חוק תפיסת נכסים קיימת רשות מוסמכת וגם הממשלה יכולה לסמוך על כל חייל, אך אין צורך לכתוב את זה באותה צורה שזה נעשה בחוקי-הגנה אחרים, שלא כל-כך כדאי ללמוד מהם. לדעתי אין צורך להאריך את תקפה של תקנה זו שריח לא כל-כך נעים גודף ממנה.

אני מבקש מאת הכנסת בסוף מושבה של הכנסת הראשונה, לא להתחשב באישיותם של המציעים, אלא לגי-הוג הפעם לפי ההגיון המתאים לענין.

ברוך אזניה (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) :

ההבדל בין שתי התקנות, 47 ו-49, שעל אחת מהן הסכמנו לא להאריך את תקפה, ולגבי השניה אנו מציעים להאריך את תקפה, הוא בזה, שתקנה מס' 49 היא תקנה המאפשרת שימוש במקרקעים לצרכי הצבא, למשל, לאי-מונים. אמרנו, שאם אפשר לתפוס את הקרקע, אפשר בוודאי גם להשתמש בה. אך תקנה מס' 47 היא תקנה האומרת דבר-מה אחר. תקנה מס' 47 מאפשרת ביצוע עבודות במקרקעות, וההגיון אומר: אם לא נאריך את תקפה של תקנה 47, הרי לאורח יהיה יותר רע ולא יותר טוב, מפני שבמקרה שיהיה צורך לבצע עבודות במקרקעים, לא תהיה ברירה, אלא לתפוס אותם, בשעה שלגופו של דבר אין לצבא צורך אלא בחפירות שיעשה בה,

היו"ר י. שפרינצק :

רשות-הדיבור ליושב-ראש ועדת-הכנסת להודעה בקשר לשאלתו של חברי-הכנסת מזור.

יזהר הררי (יו"ר ועדת-הכנסת) :

חברי-הכנסת מזור שאל בהעדר מה אירע לענין שהוע"בר לוועדת-הכנסת, והוא, התנהגותו של חברי-הכנסת קוק בישיבת הכנסת שהתקיימה כד' ניסן תשי"א — 10.3.51, שבה הטיח חברי-הכנסת קוק כמה דברים כלפי יושב-ראש הכנסת, ואחר-כך, בהצטרפותו בפני הוועדה, אמר דברים נוספים שלא היה צורך לאמרם.

במשך כל הזמן לא מסרתי את החלטת ועדת-הכנסת,

היו"ר י. שפרינצק :

נעבור לסעיף האחרון בסדר-היום — חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט, תשי"א — 1951. רשות-הדיבור לשר-המשפטים.

שר-המשפטים פ. רוזן :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. החוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט, תשי"א—1951, בא להוסיף

(* רשומות (הצעות חוק, חוב' 85).

סדרי השלטון והמשפט וכתוספת לסעיף המפורסם הקובע באופן עקרוני את ימי המנוחה במדינת ישראל. אני מניח שלא יהיה ויכוח על ההצעה הזאת, אשר, כפי שנאמר לנו, הוסכם עליה בוועדת העבודה. אני מבקש, אם אפשר, להעביר את ההצעה מיד לוועדת העבודה.

היו"ר י. שפרינצק :

העברה מיידית אפשרית רק אם יש הסכמה כללית לכך. אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את ההצעה מיד לוועדת העבודה.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את החוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט, תשי"א — 1951, לוועדת העבודה נתקבלה.

היו"ר י. שפרינצק :

סיימנו את סדר היום שלנו. באישור ועדת הכנסת, אנו מפסיקים הערב את ישיבות הכנסת, מתוך הנחה שהכנסת תוכל להתכנס לפי דרישת הממשלה, לפי החלטת הנשיא אות או לפי החלטת ועדת הכנסת, או לפי דרישת 20 חברי הכנסת המשתייכים לפחות לשתי סיעות. חוץ מזה מניחה נשיאות הכנסת שב־6 באוגוסט תתקיים ישיבת הכנסת. על הנחה זו תבוא הודעה מפורשת. מכל מקום, עוד תהיה ישיבת סיום של הכנסת הראשונה. להתראות בישיבת הסיום של הכנסת הראשונה.

הוראות חוק שעות העבודה והמנוחה, החלות על המנוחה השבועית, יחולו: לגבי יהודי — על מועדי ישראל, כפי שהם מוגדרים בחוק, ולגבי מי שאינו יהודי — על מועדי ישראל או על חגי עדתו — הכל לפי המקובל עליו.

חוק זה יש לו היסטוריה מעניינת למדי, והכנסת, בשעה שדנה היום בחוק החופשה השנתית, למדה מקצת מן ההיסטוריה הזאת מתוך הסתייגותו של חבר הכנסת אונא, אשר ויתר עליה מכיון שהובטח לו והוסכם בוועדת העבודה שבמקום הסתייגות זאת תבוא הצעת החוק המונחת לפניכם. ההיסטוריה של החוק מעניינת היא מפני שבזמנו, כאשר דנו בוועדת העבודה בחוק שעות העבודה והמנוחה, נשמעה הדרישה לשלב בחוק ההוא הוראה דומה. הוועדה מצאה שאין מקום להוראה כזאת בחוק שעות העבודה והמנוחה, כי זהו חוק הדין בסדרי העבודה לכל שבוע העבודה וקובע 48 שעות עבודה לשבוע, ונוסף על כך מסדיר את שאלת המנוחה השבועית. הוועדה היתה סבורה שהמקום המתאים להסדר המנוחה במועדים וחגים יהיה בחוק החופשה השנתית. על כך הודיע בזמנו ממלא מקום יושב ראש ועדת העבודה, מר שרי, כאשר הרצה בקריאה השניה על חוק שעות העבודה והמנוחה. כאשר באה ועדת העבודה אחרי כך לדון בחוק החופשה השנתית, מצאה, ולפי עניות דעתי צדקה בכך, שהסדר מנוחת החגים ודאי שאין לו מקום בחוק חופשה שנתית. אבל, מצד שני הוסכם שיש להסדיר את הענין בחוק באיזה אופן שהוא. לפיכך אנו מציעים עכשיו את החוק המונח לפניכם כתיקון לפקודת

נספחות

א. סדר-היום לשיבות רס"ט-ר"ע

- א. חוק המילוא (מוסדות כספיים), תשי"א — 1951 (קרי' אה ראשונה).
- ב. חוק הבחירות לכנסת השניה (תיקון מס' 5), תשי"א — 1951 (קריאה ראשונה ושניה).
- ג. חוק הבחירות לכנסת השניה (תיקון מס' 6), תשי"א — 1951 (הצעת חברה-הכנסת ד. צ. סנקס).
- ד. חוק לקיום תקפן של תקנות-ההגנה (הוראת שעה) (מס' 3), תשי"א — 1951 (קריאה שניה).
- ה. חוק לתיקון פקודת הגבלת שכר-דירה (דירות), תשי"א — 1951 (קריאה שניה).
- ו. חוק לתיקון פקודת ההגבלות על שכר-דירה (בתי עסק), תשי"א — 1951 (קריאה שניה).
- ז. סיום הדיון בחוק שיווי זכויות האשה, תשי"א — 1951 (קריאה ראשונה).
- ח. חוק חופשה שנתית, תשי"א — 1951 (קריאה שניה).
- ט. חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט, תשי"א — 1951 (קריאה ראשונה).
- י. חוק המילוא (מוסדות כספיים), תשי"א — 1951 (קריאה שניה).
- יא. חוק שירות-בטחון (תיקון) (מס' 2), תשי"א — 1951.

ב. הצעה לסדר-היום לשיבה רס"ט

200. ד. צ. פ 1 ק ס (החזית הדתית המאוחדת) : תיקון לחוק הבחירות לכנסת השניה, תשי"א — 1951.

ג. הצעת חוק הבחירות לכנסת השניה (תיקון מס' 5), תשי"א—1951

1. תיקון החוק
חוק הבחירות לכנסת השניה, תשי"א — 1951, יתקן כך :
- (א) בסעיף 13, אחרי סעיף-קטן (ב), ייוסף סעיף-קטן (בב) נקבע מספר חבריה והרכבה הסייעי של ועדת-קלפי כאמור בסעיף-קטן (ב), וסיעה לא הר דיעה לוועדת-הבחירות האזורית את שמות נציגיה בוועדת-הקלפי תוך תקופה שקבעה ועדת-הבחירות האזורית — תורכב ועדת-הקלפי בלא נציגי אותה סיעה.;
- (ב) בסעיף 31, בסעיף-קטן (א), אחרי המלים "שעה 11 בלילה" ייוסף פסיק ואחריו מלים אלה :
- "אך במעברך, בכפר-עבודה, בישוב בישוב שיתופי או בישוב כפרי אחר, שמספר הזכאים לבחור בהם (כפי שמספר זה נקבע על-ידי משרד-הפנים לאחר שהחליט החלטותיו לפי סעיף 18) אינו עולה על 350 — משעה 8 בבוקר עד שעה 9 בערב בלבד".
2. תחילת תוקף ..
תקפו של חוק זה הוא מיום י"ג בניסן תשי"א (19 באפריל 1951).
- ד ב ר י ה ס ב ר
- לפי סעיף 13(ב) לחוק הבחירות לכנסת השניה, תשי"א — 1951, הרי בכל ועדת-קלפי צריכות להיות "מיר

ד. הצעת חוק הבחירות לכנסת השניה (תיקון מס' 6). תשי"א—1951

(הוגשה על-ידי חבר-הכנסת ד. צ. פנקס).

דיע ולועדת-הבחירות המרכזית על איחוד רשימוֹר תיהם לרשימה מאוחדת.

(ב) הודעה לפי סעיף-קטן (א) תצורף לה רשימת מועמדים לרשימה המאוחדת מתוך המועמדים שב־רשימות המאוחדות, ודין רשימת-מועמדים מאוחדת כדין רשימת מועמדים לכל ענין ודבר."

1. תיקון החוק

חוק הבחירות לכנסת השניה, תשי"א — 1951,

יתוקן כך :

אחרי סעיף 27 ייוסף סעיף זה :

"27. איחוד רשימות מועמדים

(א) רשימות מועמדים שהוגשו כהלכה, רשאים באי-כוחן, לפחות 21 יום לפני יום הבחירות, להוֹר־

ה. הצעת חוק חופשה שנתית. תשי"א—1951

(2) פחות מ־240 ימים — יהיה מספר ימיה-חופשה חלק יחסי ממספר הימים שלפי סעיף-קטן (א), כיחס מספר ימיה-העבודה בפועל אל המספר 240; חלק של יום חופשה לא יובא במנין.

1. עובד זמני בשכר

(א) סעיף 3 אינו חל על עובד בשכר שעבד פחות מ־75 ימים רצופים, אצל מעביד אחר או במקום-עבודה אחד, בין בשנת-עבודה אחת ובין בשתי שנות-עבודה רצופות. לעובד כאמור תשולם תמורת חופשה, כמפורש בפרק השלישי.

(ב) לענין סעיף-קטן (א) רואים ימיה-עבודה כרצופים, אפילו חלה הפסקה בעבודה מחמת —

(1) שירות-מילואים לפי חוק שירות-בטחון, תשי"ב — 1949;

(2) יום המנוחה השבועית או חג שאין עובדים בהם, אם על-פי חוק ואם על-פי הסכם או נוהג, וכן אחד כמאז ;

(3) חופשה על-פי חוק זה וכל חופשה או גגרה שניתנה לעובד על-פי חוק או בהסכמת המעביד, בין בשכר ובין שלא בשכר ;

(4) שביתה או השבתה ;

(5) תאונה או מחלה ;

(6) ימיה-אבל במשפחה שמטעמי דת או נוהג לא עבד בהם העובד ;

(7) הפסקה ארעית ללא הפסקת יחסי עובד ומעביד.

5. חישוב ימיה-חופשה

(א) ואלה הימים שלא יובאו במנין ימיה-חופשה —:

(1) הימים בהם שירת העובד שירות-מילואים לפי חוק שירות-בטחון, תשי"ב — 1949 ;

(2) ימיה-חג שאין עובדים בהם, אם על-פי חוק ואם על-פי הסכם או נוהג — להוציא ימי המנוחה השבועית ;

(3) ימי חופשת לידה ;

(4) הימים שבהם אין העובד מסוגל לעבוד מחמת תאונה או מחלה ;

פרק ראשון : מבוא

1. פירושים

בחוק זה :

"החופשה" פירושו — חופשה שנתית המגיעה לעובד

על-פי חוק זה ;

"מפקח-עבודה" פירושו — מפקח, כמשמעותו בפקודת מחלקת-העבודה, 1943 ;

"עובד בשכר" פירושו — עובד שגמול עבודתו, כולו או חלקו, משתלם שלא על בסיס של חודש או תקופה ארוכה מזו ;

"קרן-חופשה" פירושו — קרן-חופשה ששרה-העבודה הקימה או הסמיכה על-פי סעיף 18 ;

"שנת-עבודה" פירושו — פרק-זמן של שנים-עשר חודש, שתחילתו אחד באפריל של כל שנה, מיום 1 באפריל 1951 ואילך.

פרק שני : החופשה

2. הזכות לחופשה

כל עובד זכאי לחופשה שתינתן לפי הוראות חוק זה.

3. אורך החופשה

(א) אורך החופשה הוא 14 יום לכל שנת-עבודה אצל מעביד אחד או במקום-עבודה אחד ; אך שרה-העבודה רשאי לקבוע, בתקנות, לעבודה מסוימת חופשה ארוכה מזו אם ראה צורך בכך מטעמים שבבריאות העובד או שבנסיבות העבודה.

(ב) היה הקשר המשפטי שבין העובד ובין המעביד קיים כל שנת-העבודה, והעובד עבד באותה שנה —

(1) לפחות 200 ימים — יהיה מספר ימיה-חופשה כאמור בסעיף-קטן (א) ;

(2) פחות מ־200 ימים — יהיה מספר ימיה-חופשה חלק יחסי ממספר הימים שלפי סעיף-קטן (א), כיחס מספר ימיה-העבודה בפועל אל המספר 200 ; חלק של יום חופשה לא יובא במנין.

(ג) היה הקשר המשפטי שבין העובד ובין המעביד קיים בחלק משנת-העבודה, והעובד עבד בתוך אותו חלק שנה —

(1) לפחות 240 ימים — יהיה מספר ימיה-חופשה כאמור בסעיף-קטן (א) ;

(1) ספר החוקים 74 מיום י"ג בניסן תשי"א (19.4.51), עמ' 110.

(2) ע"ר מס' 1250 מיום 15.2.43, תוס' 1, עמ' 1.

(3) ספר החוקים 25 מיום כ"א באלול תשי"ב (15.9.49), עמ' 271.

11. המועד לתשלום דמי־החופשה
דמי־החופשה ישולמו לכל המאוחר ביום שבו היו
משלמים לעובד את שכרו, אילו לא יצא לחופשה והוסיף
לעבוד; אך אם העובד יוצא לחופשה של שבועה ימים
לפחות, ודרש להקדים את תשלום דמי־החופשה—ישולמו
לכל המאוחר שני ימים לפני תחילת החופשה.

12. איבוד הזכות לדמי־חופשה
עובד לא יעבוד בשכר בימי־חופשתו, ואם עבד עבודה
סדירה בשכר, איבד את זכותו לדמי־חופשה; ואם כבר
שולמו, רשאי המעביד לנכותם משכר־העבודה שישולם
לעובד, או לגבותם בכל דרך שבה גובים חוב אזרחי.

13. פדיון חופשה
חל עובד לעבוד לפני שניתנה לו החופשה המגיעה
לו עד ליום שבו חזל לעבוד, ישלם המעביד פדיון חופשה
בסכום השווה לדמי־החופשה שהיו משתלמים לעובד אילו
יצא לחופשה ביום שבו חזל לעבוד.

14. חישוב השכר הרגיל, וחילוקי־דעות בדבר תשלומים
(א) שרי־העבודה רשאי לקבוע, בתקנות, הוראות משׁ
לימות בדבר חישוב השכר הרגיל לענין סעיף 10.

(ב) התעוררו חילוקי־דעות בדבר דרך חישובם של
דמי־החופשה, או של פדיון החופשה, או בקשר לסעיף
12, יכריע שרי־העבודה הכרעה סופית. שרי־העבודה רשאי
להעביר לאחר את סמכויותיו לפי סעיף־קטן זה; הודעה
על העברת סמכויות תפורסם ברשומות.

15. תשלום תמורת החופשה
(א) עובד בשכר שעבד אצל מעביד אחד, או במקום
עבודה אחד, לפחות יום אחד אך פחות מ־75 ימים רצופים
כאמור בסעיף 4, בין בשנת־עבודה אחת ובין בשתי שנות־
עבודה רצופות, ישלם בעדו המעביד תמורת חופשה 4%
לפחות משכר־העבודה.

(ב) תמורת החופשה תשתלם לקרן־החופשה של ענף־
העבודה שבו עבד העובד, או בכל דרך אחרת שתיקבע
בתקנות; תמורת חופשה המשתלמת לקרן־החופשה, חייב
המעביד לשלמה לכל המאוחר תוך תשעה ימים מיום שבו
חזל העובד לעבוד.

(ג) תמורת החופשה ששולמה לקרן חופשה תימסר
לעובד לפי הוראות תקנון הקרן, ותמורת החופשה ששול־
מה בדרך אחרת תימסר לעובד בדרך שתיקבע בתקנות.

16. זכויות לתבוע תמורת חופשה
תמורת חופשה שמעביד חייב לשלמה בדרך אחרת
שנקבע בתקנות, יראוה כחוב המגיע ממנו לקרן־החופשה
או למי שיש לשלמה בהתאם לתקנות.

17. דין התשלומים
דמי־חופשה, פדיון־חופשה ותמורת־חופשה, דינם לכל
דבר כדין שכר־עבודה.

פרק רביעי: קרנות־חופשה

18. הקמה או הסמכה
(א) שרי־העבודה רשאי להקים קרן־חופשה, וכן רשאי
הוא להסמיך קרן־חופשה בתנאים שימצא לנכון, אם נוכח
כי יש בה ערובה מספקת לשימוש יעיל בתמורת החופשה
לנופש ולהבראה.

(ב) לא יקים ולא יסמיך שרי־העבודה יותר מקרן־
חופשה אחת לענף־עבודה אחד.

(5) ימראבל במשפחה, שמתעמי דת או נוהג אין
העובד עובד בהם;

(6) ימי שבתיה או השבתה;

(7) ימי הודעה מוקדמת לפיטורים, אלא אם עלו
על ארבעה־עשר, ובמידה שעלו.

(ב) חלו ימים מן האמורים בסעיף־קטן (א) בימי
החופשה, יראו את החופשה כנפסקת לאותם הימים, ויש
להשלימה ככל האפשר תוך אותה שנת־עבודה.

6. מועד החופשה
החופשה תינתן בחודש האחרון של שנת־העבודה
שבועדה היא ניתנת, או במשך שנת־העבודה שלאחריה.

7. צבירת חופשה
(א) אין החופשה ניתנת לצבירה; ואולם רשאי העו־
בד, בהסכמת־המעביד, למחת רק שבועה ימי־חופשה לפחות
ולצרוף את היתרה לחופשה שתינתן בשתי שנות־העבודה
הבאות.

(ב) שרי־העבודה רשאי, בתקנות, לאסור צבירת חופ־
שה, אם לדעתו בריאות העובד או הנסיבות בהן העבודה
נעשית מחייבים כי כל החופשה תינתן לעובד מדי שנה
בשנה.

8. רציפות החופשה
החופשה תהיה רצופה, אלא שבהסכמת העובד והמע־
ביד ובאישור ועד־העובדים במקום, אם ישנו, אפשרי
לחלקה, ובלבד שפרק אחר ממנה יהיה לפחות שבועה ימים.

9. תחילת החופשה
(א) תאריך תחילת החופשה ייקבע לפחות ארבעה־
עשר יום מראש, ומשנקבע התאריך, ירשום אותו המעביד
בפנקס המתנהל על־פי סעיף 26, אם הוא חייב לנהל פנקס
כזה.

(ב) סעיף זה אינו חל על חלקי חופשה של פחות
משבועה ימים.

פרק שלישי: תשלומים

10. דמי־חופשה
(א) המעביד חייב לשלם לעובד בעד ימי־החופשה
דמי־חופשה בסכום השווה לשכרו הרגיל.

(ב) השכר הרגיל לענין סעיף זה הוא —

(1) לגבי עובד שגמול עבודתו, כולו או חלקו,
משתלם על בסיס של חודש או תקופה ארוכה מזו
— שכר־העבודה שהעובד היה מקבל בעד אוהו
פרקי־זמן אילו לא יצא לחופשה והוסיף לעבוד;

(2) לגבי עובד בשכר — שכר־העבודה היומי המי
מוצע כפול במספר ימי־החופשה; שכר־העבודה
היומי הממוצע הוא הסכום היוצא מחילוק שכר
רבע השנה שקדמה לחופשה למספר תשעים; היו
ברבע השנה כאמור חודשי עבודה לא־מלאה, יחושב
השכר היומי הממוצע לפי רבע השנה של העי־
בודה המלאה ביותר שבשנים־עשר החודשים שקדמו
לחופשה, הכל לפי בחירת העובד.

(ג) שכר־עבודה לענין סעיף־קטן (ב) הוא כל תמורה,
בכסף או בשווה כסף, המשתלמת לעובד על־ידי המעביד
בעד שעות־העבודה הרגילות; סכום המשתלם לעובד לכי־
סוי הוצאות מיוחדות שאינן קיימות בעת החופשה, אין
רואים אותו כחלק משכר־העבודה.

פרק חמישי: ביצוע וענשים

26. פנקס-חופשה

(א) מעביד חייב לנהל פנקס-חופשה שבו יירשמי ביחס לכל עובד הפרטים שייקבעו בתקנות.

(ב) שר-העבודה יקבע, בהודעה שתפורסם ברשומות, את סוגי המעבידים שעליהם יחול סעיף זה.

(ג) בהודעה על-פי סעיף-קטן (ב) רשאי שר-העבודה לקבוע, שפנקס-החופשה יהיה חלק מפנקס אחר שהמעביד חייב לנהלו על-פי חוק ששר-העבודה ממונה על ביצועו.

27. סמכויות מפקח-עבודה

(א) סמכויותיו של מפקח-עבודה, ביחס לכל מקום שיש לו יסוד להניח כי עובד בו עובד, הן בסמכויותיו של מפקח לפי סעיף 10(1) לפקודת מחלקת-העבודה, 1943(1).

(ב) מפקח-עבודה רשאי לחקור, בכל ענין הנוגע לחוק זה, כל אדם הנמצא במקום שאליו בא מפקח-העבודה בתוקף סמכויותיו לפי סעיף-קטן (א); אך לא יידרש אדם ליתן תשובה או עדות העלולה לגלגל עליו אשמה פלילית. מפקח-עבודה רשאי לרשום בפרוטוקול את תשרי בותיו והודעותיו של הנחקר.

(ג) דין פרוטוקול שנרשם בהתאם לסעיף-קטן (ב) כדין הודעה שנרשמה בהתאם לסעיף 2 לפקודת הפרוצ'ורה הפלילית (עדות)², והסעיפים 3 ו-4 לאותה פקודה חלים עליו.

28. עבירות וענשים

(א) מעביד שעבר אחת העבירות האלה —

(1) לא נתן לעובדו חופשה לפי חוק זה;

(2) לא שילם, בלי צידוק מספיק וחוך זמן המתקבל על הדעת, דמי-חופשה, פדיון-חופשה או תמורת-חופשה לפי חוק זה,

דינו — קנס עד חמישים לירות ביחס לכל עובד שלגביו נעברה העבירה.

(ב) אדם שעבר אחת העבירות האלה —

(1) הפריע למפקח-עבודה להשתמש בסמכויותיו;

(2) סירב להשיב למפקח-עבודה על שאלה שהוא חייב להשיב עליה;

(3) לא ניהל פנקס-חופשה לפי סעיף 26;

(4) לא רשם את הפרטים שיש לרשומם בפנקס-חופשה או רשם פרטים לא-נכונים או לא-מלאים;

(5) עבר על תקנות שהתקין שר-העבודה על-פי חוק זה,

דינו — קנס עד חמישים לירות.

29. אחריות של חבר הנהלה ושל מנהלים

חברה, אגודה שיתופית או כל חבר-אנשים אחר שלא נתן לעובד חופשה לפי חוק זה או שלא שילם, בלי צידוק מספיק ותוך זמן המתקבל על הדעת, דמי-חופשה, פדיון-חופשה או תמורת-חופשה, רואים כאשם לעבירה גם כל חבר הנהלה, מנהל או פקיד של אותו חבר-אנשים, ואפשר

(ג) קרן-חופשה תתנהל על-ידי העובדים כפי שייקבע בתקנות.

19. פיקוח

קרן-חופשה תהיה נתונה לפיקוח שר-העבודה, בהתאם לתקנות.

20. גוף מאוגד

קרן-חופשה היא גוף מאוגד, ורשאית היא להתקשר בחושים ולהיות צד בכל הליך משפטי ובכל משא-ומתן אחר.

21. התקנון

שר-העבודה יקבע תקנון לדוגמה לקרנות-חופשה ואותו תקנון, בשינויים שיאשרו על-ידי, יהיה לתקנון של קרן-חופשה, והקרן תפעל לפיו. התקנון לדוגמה יפורסם ברשומות.

22. דרכי הפעולה

שר-העבודה רשאי לקבוע בתקנות הוראות בדבר דרך ייסודה של קרן-חופשה, דרך פעולתה, הנהלת חשבוני-הגשת דגימי-חשבונות ופרטומם, דרכי הפיקוח עליה, ואופן השקעת כספים והשימוש בעודפים לשם נופש והבראה, וכן בדבר הקמתן של ועדות-ביקורת, הרכבן ודרכי פעולתן.

23. ביטול הסמכה או פירוק

(א) שר-העבודה רשאי לבטל את הסמכתה של קרן-חופשה, או לפרק קרן-חופשה שהוקמה על-ידי, בכל אחד משלושה אלה:

(1) אין הקרן מקיימת את התנאים שנקבעו להסמכתה;

(2) אין הקרן ממלאה אחרי תקנות שהותקנו לפי חוק זה;

(3) הביטול או הפירוק רצוי, לדעת שר-העבודה, לטובת האנשים שלהם משחלמת תמורת חופשה.

(ב) ביטול שר-העבודה את הסמכתה של קרן-חופשה, או פירוק קרן-חופשה, יודיע, בצו, למי ובאיזה תנאים יעברו כספי הקרן. ניתן הצו, יוקנו כספי הקרן למי שהועברו אליו לפי הצו, ולאיש זולתו לא תהיה שליטה עליהם.

24. פרטום הודעות

הודעה על הקמת קרן-חופשה או על הסמכתה, וכן הודעה על פירוק קרן-חופשה או על ביטול הסמכה, תפורסם ברשומות.

25. רושם קרנות-חופשה

(א) שר-העבודה ימנה אדם להיות רושם קרנות-חופשה; הודעה על המינוי תפורסם ברשומות.

(ב) שר-העבודה רשאי להעביר לרושם קרנות-החופשה את הסמכויות הנתונות לו על-פי פרק זה, חוץ מהסמכות להתקין תקנות, לפרק קרן-חופשה או לבטל את הסמכתה; הודעה על העברת סמכויות תפורסם ברשומות.

(1) ע"ר מס' 1250 מיום 15.2.43, תוס' 1, עמ' 1.

(2) חוקי א"י, כרך א' פרק ל"ד, עמ' 439.

34. חברת עובדים
בחברת עובדים, בין שהיא גוף מאוגד ובין שאינה גוף מאוגד, רואים את כל אחד מבני-החברה כעובדו של האדם שמסר לחברה את העבודה, אם היו רואים אותו כך אילו היה קיים קשר ישר בינו ובין כל אחד מבני-החברה, ואת כל אחד מבני-החברה כאמור רואים כעובד בשכר שעבד פחות מ-57 ימים רצופים שבועדו יש לשלם תמורת חופשה לפי סעיף 15.

35. אי-תלות

(א) חוק זה אינו חל על —

- (1) עובד בחקלאות המקבל את כל גמול עבודתו בחלק מהיבול, בשירותים או בשווה כסף ;
- (2) עובד המקבל את כל גמול עבודתו בחלק מה-רווחים ;
- (3) עובד ארעי בעבודה שאינה לצורך עסקי המע-ביד או מקצועי.

(ב) שר-העבודה רשאי להתקין תקנות המפרשות מה הן עבודות ארעיות לצורך סעיף-קטן (א) (3).

36. ביצוע ותקנות

שר-העבודה ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל ענין הנוגע לביצועו.

37. חובת התייעצות

שר-העבודה לא יתקין תקנות, להוציא תקנות על-פי סעיף 26 (א), ולא ישתמש בסמכויותיו לפי הסעיפים 18 (א), 21, 23 (א), 26 (ב) ו-32, אלא לאחר התייעצות עם ארגון העובדים הארצי המייצג את המספר הגדול ביותר של העובדים, וכן עם ארגונים ארציים של מעבידים של-דעת שר-העבודה הם רפרזנטטיביים ונוגעים בדבר.

38. שמירת זכויות

חוק זה אינו בא למעט מכל זכות הנתונה לעובד לפי חוק, הסכם קולקטיבי, חוזה-עבודה או נוהג.

39. תחילת תוקף

תקפו של חוק זה הוא מיום א' בתשרי תשי"ב 1) באוקטובר 1951).

להביאו לדין ולהענישו כאילו עבר הוא את העבירה, אם לא הוכיח אחד משני אלה :

(א) שהעבירה נעברה שלא בידעתו ;

(ב) שנקט כל האמצעים הנאותים כדי להבטיח שהר-ראות חוק זה בקשר לעבירה הנדונה יקוימו.

30. חיוב תשלום

(א) במשפט שבו נאשם אדם בעבירה על-פי סעיף 28 (א), הזכות בידי העובד לטעון ולחקור עדים, ורשאי בית-המשפט, לפי בקשת העובד, לחייב את הנאשם לשלם לעובד סכום השווה לדמי-חופשה שהיו משתלמים לו אילו ניתנה החופשה בסוף שנת-העבודה שאחרי שנת-העבודה שכעדה הגיעה החופשה.

(ב) במשפט שבו נאשם אדם בעבירה על-פי סעיף 28 (א), הזכות בידי העובד או בידי מי שיש לשלם לו את תמורת-החופשה, הכל לפי הענין, לטעון ולחקור עדים, ורשאי בית-המשפט, לפי בקשת העובד או לפי בקשת מי שיש לשלם לו את תמורת-החופשה, לחייב את הנאשם לשלם את דמי-החופשה, פדיון-החופשה או את תמורת החופשה, שהנאשם היה חייב לשלם ולא עשה כן.

(ג) החלטת בית-המשפט המחייבת את הנאשם בתש-לום, כאמור בסעיף-קטן (א) או בסעיף-קטן (ב), דינה, בכל הנוגע להוצאה לפועל, כדין פסק-דין סופי של בית-משפט מוסמך, לטובת העובד או לטובת מי שיש לשלם לו את תמורת-החופשה, הכל לפי הענין.

31. התיישנות

תקופת התיישנות לכל תביעה על-פי חוק זה, בין אזרחית ובין פלילית, היא שלוש שנים.

32. חופשה בשעת-חירום

בתקופה שקיים במדינה מצב חירום בתוקף הכרזה על-פי סעיף 9 (א) לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תשי"ח — 1948, וכן בשעה שלדעת שר-העבודה צרכי ההספקה במדינה מחייבים זאת, רשאי שר-העבודה, בצו כללי או מיוחד, לדחות את מועד החופשה, לגבי כל העוב-דים או לגבי סוג מסויים של עובדים ; נתן שר-העבודה צו כאמור, יקבע הוא מתוך איזה מועד תינתן החופשה או באיזו דרך יפצו את העובד על החופשה.

33. דין עובדי המדינה

לענין חוק זה דין עובד המדינה כדין כל עובד אחר.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 12

ה. ר ו ב י ן מציע :

למחוק את המלים : „ואם כבר שולמו, רשאי המעביד לנכות משכר-העבודה שישולם לעובד, או לגבותם בכל דרך בה גובים חוב אזרחי“.

לסעיף 14

ה. ר ו ב י ן מציע :

למחוק את סעיף-קטן (ב).

לסעיף 18 (א)

מ. ר צ ו ן מציע :

להוסיף פיסקה זו : „שר-העבודה לא ישתמש בסמ-

לסעיף 2

מ. א ו נ א מציע :

להוסיף בסוף הסעיף את המלים : „ונוסף לחופשה זו עובד להיעדר מעבודתו בימי מועדי ישראל, כמשמעותם בפקודת סדרי השלטון והמשפט תשי"ח — 1948, ודין מנוחת ימים אלה כדין המנוח-חה השבועית כמשמעותם בחוק שעות עבודה ומנוח-חה, תשי"א — 1951“.

לסעיף 4 (ב)

א. ל ו ק י ן מציע :

למחוק את המלים : „וכן אחד במאי“.

החופשה או לפרק את הקרן שהוקמה עליידי. שר העבודה נימק את החלטתו על ביטול הסמכתו או על פירוק הקרן וימציא אותה להנהלת הקרן הנור"געת בדבר ;

(ג) הנהלת הקרן רשאית תוך שבועיים לאחר קבלת ההחלטה על ביטול ההסמכה או על פירוק הקרן, לערער על החלטה זו בפני בית-המשפט המחוזי, אשר בתחום שיפוטו נמצא מקום מושבה של הנהלת הקרן.

(ד) שר-המשפטים יתקין תקנות על הגשת הער"עורים וסדר הדיון בהם.

לסעיף 31

ז. ו ר ה פ ט י ג מציע :

להוסיף בסוף הסעיף את המלים : „ובלבד שתק"פת ההתיישנות לא תתחיל לפני תום שנה אחת מיום שהעובד חדל לעבוד במקום-עבודתו“.

לסעיף 37

א. ל נ ק י ן מציע :

במקום המלים : „התייעצות עם ארגון-העובדים הארצי המייצג את המספר הגדול ביותר של עוב"דים“, לכתוב : „התייעצות עם נציגי ארגוני-העוב"דים הקיימים בארץ“.

לסעיף 38

ז. ו ר ה פ ט י ג מציע :

להוסיף בסוף הסעיף את המלים : „או שהעובד רכש לעצמו לפני תחילת תקפו של חוק זה“.

כיוותו לפי סעיף-קטן זה אלא בהסכמת ארגון העובדים הארצי המייצג את המספר הגדול ביותר של עובדים במדינה“.

לסעיף 18(ג)

א. ל נ ק י ן מציע :

לכתוב : „(ג) בהנהלתה של כל קרן-חופשה היו נציגי עובדים ונציגי מעבידים, שווה בשווה, כפי שייקבע בתקנות“.

לסעיף 21

ח נ ה ל מ ד ן — מציעה סעיף זה :

„שר-העבודה יקבע, מתוך הסכם עם ארגון-העוב"דים הארצי המייצג את המספר הגדול ביותר של עובדים במדינה, תקנון לדוגמה לקרנות-חופשה. אותו התקנון, בשינויים שיאושרו עליידי שר-העבודה, יהיה לחקנון של קרן-חופשה, והקרן תפעל לפיו. התקנון לדוגמה יפורסם ברשומות.“

לסעיף 23

ח. ר ו ב י ן — מציע סעיף זה :

(א) „אם שר-העבודה נוכח לדעת — (1) כי הקרן אינה מקיימת את התנאים שנקבעו להסמכתה ; (2) כי אין הקרן ממלאת אחרי תקנונו או אחרי התקנות שהותקנו עלייפי חוק זה, יפנה הוא להנהלת הקרן ויתבע תיקון של הטעון תיקון תוך תקופה של לא פחות משבועיים ; (ב) אין הנהלת הקרן ממלאת אחרי הוראות שר-העבודה, רשאי הוא לבטל את הסמכתה של קרן“

ו. הצעת חוק לתיקון פקודת הגבלת שכר-דירה (דירות). תשי"א—1951

רואים אותו כאילו שכר את הדירה ביום שפקעה בעלותו כאמור, ממי שהיה באותו זמן זכאי להש"כירה, תמורת שכר-דירה השווה לשכר-הדירה היסודי ובתנאי שכירות השווים לתנאים שבהם התגורר בדירה ערב פקיעת בעלותו“.

(ב) בפסיקה (ד) לסעיף 18(1), במקום המלים „ומטר לדייר מודעה בכתב לא פחות משלושה חדשים מראש לפנות את הדירה“, יבואו המלים : „ולאחר שעיינו בכל מסיבות הענין, ובעיקר בשאלת הדירה האחרת, שאפשר להעמידה לרשותו של הדייר“.

3. הוראת מעבר

שר-המשפטים רשאי לקבוע, בתקנות, הוראות שתכ"ליתן להפעיל את התיקון שסעיף 2 מתקן בפקודה העי"קרית לגבי פסקי-דין לפינוי דירות, שהוצאתם לפועל לא הושלמה לפני תחילת תקפו של חוק זה.

ז. הצעת חוק לתיקון פקודת ההגבלות על שכר-דירה (בתי-עסק). תשי"א—1951

סעיף 2 יסומן כסעיף 1(2), ואחריו ייוסף סעיף-קטן

זה :

ג י ר ס ה א'

„(2) נפטר שוכר או שוכר-משנה של בית-עסק שפקודה זו חלה עליו, רואים כשוכר או כשוכר-

1. פירוש

בחוק זה, „הפקודה העיקרית“ פירושו — פקודת הגבלת שכר-דירה (דירות), 1940 (1).

2. תיקון הפקודה העיקרית

הפקודה העיקרית תתוקן כך :

(א) סעיף 2 יסומן כסעיף 1(2), ואחריו ייוסף סעיף-קטן זה :

„(2) אדם שהיה שותף בבעלות של דירה שהוא מתגורר בה ובעלותו פקעה בגלל אחת מאלה —

(א) חלוקת המקרקעים, שהדירה היא חלק מהם,

עליידי בית-משפט או עליידי פקיד מסדר קרקעות ;

(ב) מכירת אותם מקרקעים, אם במשפט חלוקה

ואם עלייפי צו של בית-משפט, או של פקיד

ההוצאה-לפועל הראשי, לשם הוצאה-לפועל של

פסקי-דין או לסילוק משכנתה —

1. פירושים

בחוק זה, „הפקודה העיקרית“ פירושו — פקודת ההגבלות על שכר-הדירה (בתי-עסק), 1941 (2).

2. תיקון הסעיף 2 לפקודה העיקרית

הפקודה העיקרית תתוקן כך :

(1) ע"ר מס' 1065, מיום 20.12.40, תוס' 1, עמ' 230.

(2) ע"ר מס' 1086, מיום 31.3.41, תוס' 1, עמ' 15.

משנה של אותו בית־עסק את מי שהיה בן־זוג של הנפטר בשעת פטירתו, ובאין בן־זוג כאמור— את ילדיו, ובאין ילדים — את הוריו. באין הורים, רשאי בית־משפט השלום לפסוק שיראו כשוכר או כשוכר־משנה של בית־העסק אחד או אחדיב מן האנשים המנויים להלן, אם מצא בית־המשפט כי מן הצדק לעשות זאת בשים לב למידת תלותם בנפטר; ואלה האנשים:

(א) קרובים אחרים של הנפטר שהיו תלויים בו סמוך לפטירתו;

(ב) אנשים אחרים שהיו תלויים בנפטר סמוך לפטירתו והשתתפו אותה שעה בהנהלת העסק שהתנהל בבית־העסק.

(א) קרובים אחרים של הנפטר שהיו תלויים בו סמוך לפטירתו והשתתפו אותה שעה בהנהלת העסק שהתנהל בבית־העסק.

3. הוראת מעבר
שר־המשפטים רשאי לקבוע, בתקנות, הוראות שת־כ־ ליתן להפעיל את התיקון שסעיף 2 מתקן בפקודה העיק־ רית לגבי פסק־דין לפינוי בתי־עסק, שהוצאתם לפועל לא הושלמה לפני תחילת תקפו של חוק זה.

הסתייגות לחוק הג"ל

שפקודה זו חלה עליו, רואים כשוכר או כשוכר־ משנה של אותו בית־עסק את מי שהיה בן־זוג של הנפטר בשעת פטירתו, ובאין בן־זוג כאמור — את ילדיו, ובאין ילדים — את הוריו.

לסעיף 2

י. ק ל י ב נ ו ב מציע:

הנוסח של סעיף־קטן (2) יהיה:

„(2) נפטר שוכר או שוכר־משנה של בית־עסק

ח. הצעת־חוק שירות־בטחון (תיקון) (מס' 2), תשי"א—1951

לשירות־בטחון ובחייב גילו לא יחול סעיף 2(ב). ניתן צו כזה, יחולו על אותו תושב קבוע סעיפים־קטנים (ב), (ג) ו־ד), כאילו היה יוצא־ צבא.

(ב) במקום סעיף 7 יבוא סעיף זה:

7. שירות־מילואים

(א) יוצא־צבא שנמצא כשר לשירות והוא אינו בשירות סדיר, יהיה נמנה עם כוחות המילואים של־צבא־הגנה לישראל וחייב בשירות־מילואים שנתי ובשירות־מילואים חדשי לתקופות המפורטות להלן.
(ב) יוצא־צבא החייב בשירות־מילואים כאמור, רשאי פוקד, בצו, לקרוא לו להתייצב לשירות־ מילואים במקום ובזמן שנקבעו בצו; ואותו יוצא־ צבא חייב להתייצב כאמור.

(ג) יוצא־צבא החייב בשירות־מילואים, כאמור, והוא נמנה עם יחידה של כוחות המילואים של צבא־הגנה לישראל, רשאי מפקדו בדרגת סגן־משנה או בדרגה גבוהה מזו, לקרוא לו, בכל דרך שימצא לנכון, להתייצב לשירות־מילואים ביחידתו במקום ובזמן שקבע המפקד ואותו יוצא־צבא חייב להת־ ייצב כאמור.

1. ניקון חוק שירות־בטחון, תשי"ט — 1949
חוק שירות בטחון, תשי"ט — 1949 י, יתוקן כך:
(א) בסעיף 5 —

(1) בהערת־השוליים, במקום המלים „כושר רפואי” יבואו המלים „כושר לשירות־בטחון”;
(2) במקום סעיפים־קטנים (א) ו־ב) יבואו סעיפי־כ־ קטנים אלה:—

(א) פוקד רשאי, בצו, לקרוא לכל יוצא־צבא להתייצב לבדיקה במקום ובזמן שנקבעו בצו, לשם קביעת כשרו לשירות־בטחון.

(ב) יוצא־צבא שנקרא להתייצב כאמור, חייב להתייצב, במקום ובזמן שנקבעו בצו, ולהיבדק כל בדיקה שתידרש לדעת ועדה רפואית, לשם קביעת כשרו הרפואי לשירות־בטחון, וכן להי־ בדק, לפי הוראות הפוקד או מי שהוסמך לכך על־ידי, כל בדיקה אחרת לשם קביעת כשרו הכללי בשירות־בטחון. המבחנים לכושר רפואי לדרגותיו — ייקבעו בתקנות.

(3) אחרי סעיף־קטן (ה) יבוא סעיף־קטן זה:

„(1) פוקד רשאי, בצו, לקרוא לתושב קבוע שמלאו לו 17 שנים תמימות להתייצב לבדיקה, במקום ובזמן שנקבעו בצו, לשם קביעת כשרו

לכך על-ידי, הרשה זאת לגבי אותה שנת-שירות, בין של יוצא-צבא זה ובין של אותו סוג יוצאי-צבא ; או

(2) לשניים או ליותר — אם הסכים לכך יוצא-הצבא בכתב.

(1) יוצא-צבא אשר בשרתו בשירות-מילואים היה כלוא על עבירה על-פי פסקדין של בית-דין צבאי או של בית-משפט או נעדר מהשירות ללא צידוק מספיק, הרי בחישוב זמן השירות אין רואים את תקופת כליאתו או היעדרו, כאמור, כתקופה שבה מילא חובת שירות-מילואים.

(ח) שר-הבטחון רשאי לקבוע בתקנות —

(1) את אופן חישוב השנה לצורך סעיף זה ;
(2) את מידת תחולתן של הוראות סעיף זה לגבי שנה מסויימת על מי שסיים תוך אותה שנה את שירותו הסדיר ;

(3) את דינה של תקופת שירות-מילואים שנתי שהתחילה בשלהי שנה אחת ונסתיימה, תוך כדי שירות רצוף, בשנה שלאחריה.

בתקנות אלה מותר לקבוע, שכולן או מקצתן יחולו למפרע לבני כל תקופה שלפני תחילת תקפו יל חוק שירות-בטחון (תיכון) (מס' 2), תשי"א — 1951.

(ג) בסעיף 10 (ב) במקום המלים „שנקבע, בצו, להתייצבות“, יבואו המלים „שנקבע להתייצבותו, בצו או בקריאה לפי סעיף 7 (ג)“.

(ד) תקופת שירות-המילואים החדשי היא יום לכל חודש, או שני ימים רצופים לכל חדשיים, או שלושה ימים רצופים לכל שלושה חדשים, או שתיים-עשרה שעות לשיעורין לכל חודש, הכל כפי שיקבע בכל מקרה ומקרה הפוקד או המפקד, כאמור בסעיפים-קטנים (ב) או (ג), ובלבד —

(1) שלא יצורפו ימי השירות החדשי, על-ידי הסמכת תקופה אחת של שירות חדשי לחברתה, לתקופה כוללת העולה על שלושה ימים, אלא בהסכמת יוצא-הצבא ;

(2) שאותם ימים או אותן שעות לא יחולו בשבת או במועדי-ישראל.

(ה) תקופת שירות-המילואים השנתי היא : —

(1) לגבר באחד הגילים שמ' 18 עד 39 ועד בכלל, ולאשה באחד הגילים שמ' 18 ועד 34 ועד בכלל— עד שלושים ואחד ימי-שירות לכל שנה ;

(2) לגבר באחד הגילים שמ' 40 עד 49 ועד בכלל —עד ארבעה-עשר ימי-שירות לכל שנה ;

(3) לגבר או אשה בדרגת רב-טוראי או בדרגה גבוהה מזו — עד שבעה ימי-שירות כל שנה נוסף לימי-השירות הנוכחים בפסקה (1) או (2).

(ו) שירות-מילואים שנתי יהיה רצוף, אולם מפקד כאמור בסעיף-קטן (ג) רשאי להורות, כי תקופת שירות של יוצא-צבא בשנה מסויימת תחולק —

(1) לשניים — אם ראש המטה הכללי של צבא-ההגנה לישראל, או מפקד בדרגת אלוף שהוסמך

הסתייגויות לחוק הנ"ל

(1) שבין תקופת שירות רצוף אחת לבין תקופת שירות רצוף שבאה לאחריה עברו לפחות חדשיים במקרה ששתי התקופות הן של שלושה ימים, או עבר לפחות חודש בכל מקרה אחר, אלא-אם-כן הסכים יוצא-הצבא בכתב לתקופת שירות חדשי רצוף העולה על האמור בסעיף-קטן זה ;

(2) שאותם ימים או אותן שעות לא יחולו בשבת או במועדי-ישראל“.

(ב) לתיקון

י. ה ר ר י. בן - א ה ר ן מציעים :

בסעיף 7, כפי שהוצע על-ידי הוועדה, במקום סעיף-קטן (ד) יבוא סעיף-קטן זה :

„(ד) שירות-מילואים חדשי הוא יום לחודש או שתיים-עשרה שעות לשיעורין לחודש, הכל כפי שיקבע בכל מקרה הפוקד או המפקד כאמור בסעיפים-קטנים (ב) או (ג) ומותר לו לצרף מדי פעם בפעם את ימי השירות החדשי לתקופה כוללת של לא יותר משלושה ימים, ובלבד —

ט. הצעת חוק לקיום תקנות-ההגנה (הוראת שעה) (מס' 3). תשי"א—1951

תוספת

(סעיף 1)

1. תקנות-ההגנה 1939 (י), חוץ מתקנות 15א, 36, 48 ו-49.
2. תקנות-ההגנה (תיקון פקודת הפיקוח על המזון נות, 1942), 1942 (2).
3. תקנות-ההגנה (תיקון פקודת הפיקוח על המזון נות, 1942), 1943 (3).

1. קיום תוקף תקנות-ההגנה

תקנות-ההגנה המפורסות בתוספת יעמדו בתקפן עד יום כ' בטבת תשי"ב (31 בדצמבר 1951).

2. תחילת תוקף

תקפו של חוק זה הוא מיום כ"ז בתמוז תשי"א (30 ביולי 1951).

(1) ע"ר מס' 914 מיום 28.8.39, תוס' 2, עמ' 548.

(2) ע"ר מס' 1200 מיום 11.6.42, תוס' 2, עמ' 842.

(3) ע"ר מס' 1260 מיום 8.4.43, תוס' 2, עמ' 269.

4. תקנות־ההגנה (תיקון פקודת הפיקוח על המזון־
נות, 1942), 1944 (י).
5. תקנות־ההגנה (הטלת פקודת הפיקוח על המזון־
נות, 1942), 1942 (י).
6. תקנות־ההגנה (הפיקוח על המזונות), 1942 (י).
7. תקנות־ההגנה (תיקון פקודת סמכויות היבוא,
היצוא והמכס (הגנה), 1939) (מס' 2), 1942 (י).
8. תקנות־ההגנה (תיקון פקודת הסמכויות בענין
היבוא, היצוא והמכס (הגנה), 1939) (מס' 3), 1942 (י).
9. תקנות־ההגנה (תיקון פקודת הסמכויות בענין
היבוא, היצוא והמכס (הגנה), 1939), 1945 (י).
10. תקנות־ההגנה (מניעת רווחים מופקעים), 1944 (י).
11. תקנות־ההגנה (כספים), 1941 (י).

הסתייגות לחוק הנ"ל

לתוספת

נ. ניר - רפאל קיס :

פרט 1 של התוספת ינוסח כך :

"1. תקנות־ההגנה 1939, חוץ מתקנות 15, א', 36,
43, 47, 49 ו־50."

(י) ע"ר מס' 1232 מיום 24.12.42, תוס' 2, עמ' 1630.
(י) ע"ר מס' 1383 מיום 8.1.45, תוס' 2, עמ' 13.
(י) ע"ר מס' 1359 מיום 14.9.44, תוס' 2, עמ' 724.
(י) ע"ר מס' 1215 מיום 6.11.41, תוס' 2, עמ' 1380.

(י) ע"ר מס' 1312 מיום 13.1.44, תוס' 2, עמ' 13.
(י) ע"ר מס' 1227 מיום 8.10.42, תוס' 2, עמ' 1297.
(י) ע"ר מס' 1181 מיום 29.3.42, תוס' 2, עמ' 487.
(י) ע"ר מס' 1231 מיום 29.10.42, תוס' 2, עמ' 1392.

סיכום הישיבות

- ישיבה ר"ע (כ"ח בסיון תשי"א — 2 ביולי 1951)
 היו"ר — י. שפרינצק; נ. גיררפאלקס.
- א. יושב־ראש הכנסת קידם בכרכה את שרי־האוצר לשוכו מארצות־הברית.
- ב. ה. רובין הציע להעלות על סדר־היום את חוק תיקון שירות הבטחון בענין גיוס הבנות הדתיות ואת חוק האזרחות. יו"ר הכנסת הודיע שבדעת הנשיאות לכנס את הכנסת לישיבה ב־6 באוגוסט לגמר ענינים דחויים מסויימים.
- ג. שרי־האוצר א. קפלן הביא לקריאה ראשונה את הצעת חוק המילוא (מוסדות כספיים), תשי"א — 1951. החוק בא ליתן הרשאה לממשלה ללוות ממוסדות כספיים סכום של 5 מיליון לירות ולהוציא שטר־ערך לסכום זה. הוחלט: להעביר את החוק לוועדת־הכספים.
- ד. ד. בררבי־האי (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) הגיש לקריאה ראשונה ולקריאה שניה את הצעת חוק הב' חירות לכנסת השניה (תיקון מס' 5), תשי"א — 1951. החוק בא לתקן את חוק הבחירות לכנסת השניה, תשי"א — 1951 ולאפשר להרכיב ועדת קלפי בלי נציגה של סיעה המתרשלת לשלוח אליה את נציגה, וכן להפחית את שעות ההצבעה במקום ישוב שמספר בוחריו אינו עולה על 350 איש. הוחלט: לקבל את החוק בנוסח הוועדה.
- ה. מ. גורוק הביא בשם ד. צ. פנקס הצעה לסדר־היום (תיקון מס' 6 לחוק הבחירות לכנסת השניה) בדבר מתן אפשרות להודיע לוועדת־הבחירות המרכזית על איחוד רשימות עד לפחות 21 יום לפני יום הבחירות. בדיון השתתפו: א. ציולינג, א. ח. שאג, ז. ורהפ־טיג. הוחלט: להסיר את הענין מסדר־היום.
- ו. נמשך הדיון בחוק שיווי זכויות האשה, תשי"א — 1951, ובחוק המשפחה ושוויון האשה, תשי"א — 1951. בדיון השתתפו: ש. פרטיץ, ז. ורהפטיג, ב. אידלסון, פ. אילנית, ק. כהנא, י. בן־צבי, מ. וילנר, ח. למדן, ר. כהן, ראש־הממשלה ד. בן־גוריון.
- ז. הוחלט: להעביר את שתי הצעות החוק — של הממ"שלה ושל חברת־הכנסת ר. כהן — לוועדת החוקה, חוק ומשפט.
- ח. נחקלה ההצעה של ראש־הממשלה ד. בן־גוריון ומ. וילנר לחייב את ועדת החוקה, חוק ומשפט, להביא את החוק הג' לקריאה שניה לכנסת הראשונה.
- ישיבה ר"ע (כ"ט בסיון תשי"א — 3 יולי 1951)
 היו"ר — י. שפרינצק; י. בורג.
- א. שרת־העבודה מסרה תשובות לשאלות בדבר: שיעור השכר בעבודות ייעור, עבודת לילה במאפיות.
- ב. מ. ארגוב (יו"ר הוועדה לעניני חוץ ובטחון) מסר את החלטת הוועדה לעניני חוץ ובטחון בדבר טענותיו של מ. בנטוב בעת הדיון על החלטת מועצת־הכסחון בענין החולה. בחילופי הדברים השתתפו: י. בן־אהרן, מ. בגין, שרי־החוץ מ. שרת.
- ג. ע. גוברין (יו"ר ועדת־העבודה) הביא לקריאה שניה את חוק חופשה שנתית. בדיון השתתפו: א. לנקין, מ. רצון, ח. רובין, מ. אונא. שרת־העבודה ג. מאירסון וע. גוברין השיבו למתווכחים. הוחלט: לקבל את החוק בנוסח הוועדה.
- ד. א. גרנות (בשם ועדת־הכספים) הביא לקריאה שניה את חוק המילוא (מוסדות כספיים), תשי"א — 1951. הוחלט: לקבל את החוק בנוסח הוועדה.
- ה. נ. גיררפאלקס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) הגיש לקריאה שניה את החוק לתיקון פקודת הגבלת שכר־דירה (דירות), תשי"א — 1951. הוחלט: לקבל את החוק בנוסח הוועדה.
- ו. נ. גיררפאלקס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) הגיש לקריאה שניה את החוק לתיקון פקודת הגבלות על שכר־דירה (בתי־עסק), תשי"א — 1951. בדיון הש' תתפו: י. קליבנוב וד. בררבי־האי. נ. גיררפאלקס השיב למתווכחים. הוחלט: לקבל את החוק לפי גירסה א'.
- ז. מ. ארגוב (יו"ר הוועדה לעניני חוץ ובטחון) הביא לקריאה שניה את חוק שירות בטחון (תיקון) (מס' 2), תשי"א — 1951. בדיון השתתפו: י. הררי, מ. אר־גוב השיב לו. הוחלט: לקבל את החוק בנוסח הוועדה.
- ח. ב. אוניה הביא לקריאה שניה את החוק לקיום תקפן של תקנות ההגנה (הוראת שעה) (מס' 3), תשי"א — 1951. בדיון השתתפו: נ. גיררפאלקס, ב. אוניה השיב לו. הוחלט: לקבל את החוק בנוסח הוועדה.
- ט. י. הררי (יו"ר ועדת־הכנסת) מסר את החלטת ועדת־הכנסת בענין ה. קוק.
- י. שרי־המשפטים הגיש לקריאה ראשונה את החוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט, תשי"א — 1951. החוק בא לתקן את סעיף 18 לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח — 1948 בדבר ימי המנוחה הקבועים במדינת־ישראל. הוחלט: להעביר את החוק לוועדת־העבודה.